

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

1-hasabos peillit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyúttér peillit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Csütörtök, június 3.

Mai számunk főbb közleményei:

- Találgatások.
- Zepelin újra felszállt.
- Bajok az álami színházak körül.
- A letartóztatott „Eszterházy herceg.”
- Petőfi Sándor virágai.
- Politikai érdekességek.
- Diosy Nusi lámpaláza.
- A nagyváradi szintársulat a veszthelyért.
- Gyengült a piac-bojkott.
- Lehet-e a kaszárnyában foglalni?

Felelet a bojkottra.

Arad, június 2.

Az ördög hitte volna, hogy az ujaradi kertgazdák annyira járatosak a napkeleti mesékben. Milyen jól tudták: ha Mohamed nem megy a hegyhez, akkor biztosan a hegy megy Mohamedhez. Eddig Mohamed járult a hegy aszfaltozott lábához: az élelmiszer eladók jöttek a közönséghez. Most ők megfordítják a dolgot: jöjjenek a vevők hozzájuk át, Ujaradra, a házhoz, sőt esetleg, ki a tanyára. S ugylátszik a hegy megindult: a főkuncsaftok, az exportörök — aradi műszóval: a lútvákok — átmentek, sőt hír szerint a közönségből is néhányan átmentek zöldséget, főzelékeket vásárolni. Most már az ujaradiak állandósítani akarják ezt a gyakorlatot. Napi piacot kérnek, hogy mindennap átjöjjen az aradi ur, az aradi nagysága, akiket ők ép úgy kizsákmányolnak, mint a Pest környékbeli svábok

a fővárosból jövő szumalájtokat, a nyaralókat.

Azt mondják, a szervezkedés a művelt elemek tulajdona. Az intelligenciával jön meg az összetartás, a szolidaritás értékének fölismerése. Es a gyakorlat, az élet mégis mást mutat. Az intelligenciában szegény, bár egyebekben módos sváb a Jugendveinban, Filipp János és egy tisztelendő szavára, rögtön kész a szervezkedéssel és még anyagi veszteségét is kockáztatja, hogy az egyöntetű megállapodáshoz következetes legyen. Az aradi publikum pedig, a művelt publikum kész fejet hajtani ennek a bojkottnak és átmenni Ujaradra, alkalmazkodni a zöldséges oligarchákhoz.

Lokálpatriotizmus se kell hozzá, hogy az ujaradi svábok kizsákmányoló eljárásával szemben a közönség összefogjon és kitartson. Ha ők ki akartak bennünket éheztetni, akkor rothadjon a nyakukra az ő termésük. Ha ők megvonják a módot ahhoz, hogy egy nagy város a mindennapos életszükségletét pár fillérrel olcsóbban szerezzék be, hogy a rettenetesen drága megélhetést valamivel enyhítsük, (pedig ők nem vesztek volna egyebet vele, mint egy kis kényelmet) akkor méltók arra, hogy az aradi publikum, az aradi vásárlók egész gyűlöletükkel forduljanak feléjük, s megtegye, hogy nemcsak utánuk nem megy, de nem is vásárol semmit ujaradiaktól és megcsinál min-

dent, ami az ujaradi termés igénybevételét fölöslegessé teszi. Ez nem bozorkánymesterség.

Egy tucat ember, persze semmi-estre se járul elhez. Az exportörök, a zöldségkivittel foglalkozók. Az ő üzletük jelenti az ujaradiak erősségét, a minthogy az drágította meg száz és kétszáz percenttel a piacot. Ok az üzletért Ujaradra is átmennek, s ha nem is tudják az egész termelést fölshívni, a legnagyobb részét mégis megveszik annak. Hanem ép e miatt itt az ideje, hogy a város ellenük erélyes intézkedéseket tegyen. Itt nem lehet jogos magánérdekről szó, se pedig a kereskedés szabadságáról. Aminthogy a közönség érdekéből jogos az, hogy a mézárások rovására hatósági husvágót csináljanak — sajnos, hogy Aradon még mindig adós a tanács ezzel, — ép úgy követeli a tömegek érdeke e néhány ember kárára is, hogy a zöldség-exporttal ne drágítsák meg egyre jobban a piacot. Van erre mód: a kiviteli vámoktól fölfelé és lefelé. E helyett nálunk az egyik exportör a piac közepén, egy nagy darab városi területet elfoglal, ahol a vasutra szánt kosarait, ládáit, zsákjait tömi, veszi el a közönség orra elől az élelmet, — s a város még csak meg se fizeteti tisztességesen ezt a terület-használatot. Pedig az a legkevesebb lenne, hogy a piac közepén, sőt annak közelében se, ilyen üzletet ne folytathassanak.

Szomorú, sőt egyenesen megbot-

Bálám számara és a Prairie csillaga.

Irta: Szomaházy István.

Mr. Ralph Adamson — aki valaha Politzer Adam néven virágzó fűszerkereskedést tartott fenn Abauj-Szántódon — tizéves amerikai kőboriása alatt csinos vagyont harácsoló össze (részint kézelőgomb-házalással, részint börzei spekulációkkal), de élelmességének csak akkor adta igazi jelet, mikor 1885. tavaszán várost alapított a texasi őserdők között. Kétszáz munkás két hét alatt kivágta az évszázados fatörzseket, egy sereg ügyes ácsmester pedig három hónap alatt fölépítette a szükséges házakat. Adamstown — mert így hívták az új várost — mindama kényelmekkel bőven ellátta a maga lakosságát, amiket manapság modern várostól követelni lehet; vízvezetékekkel, anglikán-, kath.-és zsidó-templommal, egész sor pompásan föl-szerelt kereskedéssel, gőzfürdővel, népligettel, színházzal, hidegvizgyógyintézettel és napisajtóval. Mr. Ralph Adamson — egykori néven Politzer Adam — szombaton a zsinagógában prédikált, vasárnap pedig az anglikán- és kat. templomban mondta fölváltva a szentbeszédét. Ugyancsak ő volt az, aki a boltok nagyrészét házilag kezelte, a gőzfürdőt és hidegvizgyógyinteztetet igazgatta, a népligetet kitűnő attrakciókkal látta el, a színházba primadonnákat és hősszerelmest szerződtetett és az „Adamstowni Harcikürt” című napilapot kitűnő gondossággal szerkesztette. Aki azt hiszi, hogy e munkásság még egy buffalói bolényt is kimeríthetne, alaposan téved; mr. Ralp Adamsonnak még

arra is maradt ideje, hogy az impozáns adamstowni börzeépületet is mihamarabb átadja hivatásának.

Mikor azt mondjuk, hogy Adamstown derék lakossága meg volt elégedve alapítója működésével, bizonyára nem keveset mondunk; mert tudni kell, hogy a város polgármesteri székén egy többszörös sikkasztó ült, a főjegyzői tisztet egy jubilált gyujtogató töltötte be, a város orvosi hivatalában pedig egy fegyházra ítelt kuruzsló fogadta a panaszkodó feleket. Olyan férfiu, ki a szabadságvesztés gyönyöreit még sohasem élvezte volna, egyáltalán nem szivta Adamstown kitűnő fenyes levegőjét; az alapító fölött tehát hivatásos szakemberek gyakorolták az objektív bírálat jogát. Ha tehát azt mondjuk, hogy Adamson ur megnyerte polgárai bizodalját, kitűnő bizonyítványt állítunk ki az ő erényeiről és képességeiről, mert az adamstowniakat üres frázisokkal aligha lehetett volna tévedésbe ejteni.

Az új város virult, növekedett, a gőzfürdő mesés osztalékokat hajtott, a primadonnát lelkesült pisztolylövésekkel fogadták, május eisen jól sikerült tűzijátékot rendeztek (fölguyjtván a fából készült ispotályt), szóval Adamstown igazi melegágyává lett volna a texasi kulturának, ha a lakosság, megunván egy napon a banális egyformaságot, türelmetlenül így nem kiált föl:

— Nem gőzfürdő és tragédia kell a népnek, hanem bikaviadal és löverseny... Ha tehát Adamson ur nem rendez löversenyt, át fogunk térni a lincelés mezejére...

Az új Romulus, meghallván, hogy miről van szó, mosolyogva kilépett háza erkélyére — és elsűtvén hatlövetű revolverét, nyájasan így szólott:

— Löversenyt akartok, gyermekeim? ... Hát miért nem szóltok? A jövő vasárnap megtartjuk az első löversenyt, katonabandával, jockeykkal és totalizátorral... Mert jól tudjátok, hogy mindaz szent előttem, amit a dicső népnek kívánai méltóztatik...

Adamstown tehát megkapta a maga löversenyt és a következő vasárnapon huszezer ember hullámozott a totalizátor bódéi körül... A totalizátor igen elmés módon volt berendezve: a hivatalnokok nemcsak a készpénz-leteket fogadták el, hanem a legkülönbözőbb értékkel bíró holmikat: pisztolyokat, színházi belépőket, gabonát, fejkendőket, gubicsot, konyhai fölsherezést, mosóteknőt, csirkét és egyéb tárgyat... „Mindent el kell fogadni, aminek értéke van!” mondotta a böles Ralp Adamson és a löversenytől másnap öblös társzekerek vitték haza a fogadási objektumokat...

Az első nap különböző meglepetésekkel végződött; az adamstowni nagydíjat, kilenc versenyző közül a starter komfortáblis lova nyerte meg, a River-handikap ezer dollárját pedig az a sovány pejmen vágta zsebre, mely az adamstowni postakocsit húzta. A totalizátor ilyen módon mindakét versenyben csinos osz-talékot fizetett; a nagy díjban 5 : 12.312 6t, a handikapban 5 : 293.573-at. Az osz-talékból azonban, fájdalom, csak magának Adamson

ránkoztató, hogy a tanács a közönségnek ezt a nagy ügyét, legelevenebb érdekét nem találja elég fontosnak arra, hogy azzal a legsürgősebben és a legszélesebb körű intézkedések kíséretében foglalkozzék. Ujaradon ma már összeült az előljáróság, hogy a piac dolgában folytassák a szervezkedést; nálunk nem tartottak arra egy rendkívüli tanácsulást érdemesnek, szükségesnek. Ezzel az indolenciával szemben is a közönség összefogása, fölzudulása kell, hogy segítsen. A közönségben legyen annyi erő, érdekeinek helyes fölismérése, hogy az ujaradi bojkottal szemben az ellenállást megkezdje és érvényesítse s hogy a hatóságot az exportörökkel való elbánásra kényszerítse. Másként sohase lesz megállása Aradon a drágaság nőttön növekvő, valamennyiünket tönkretullasztó árjának.

Találgatások.

Kossuth audienciája.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, június 2.

Az *Aradi Közlöny* abban a helyzetben volt, hogy mai számában megismertethette azt a kibontakozási tervet, melyet Méray-Horváth Károly juttatott a királyhoz és Kossuth Ferenchez. A politikai világban érthetőleg óriási feltűnést keltett ez a memorandum, de még nem állapítható meg, vajjon az illetékes tényezők elfogadják-e a válság megoldásának kulcsát.

Ma a kormány összes tagjai minisztertanácsba jöttek össze, amelynek befolyásáról, eredményéről semmi pozitív adat nem szivárgott ki. Találgatás és kombináció mindaz, ami a megoldás lehetőségéről a nyilvánosságra kerül.

Ma érkezett híreink ezek:

urnak volt haszna, mert a nép között egy szál ember se akadt, aki a nyertesekre fogadott volna...

A sportmanek, hazatérvén a sikerült mulatságról, nyugodtan így szövelegtek magukban: — Elvégre holnap is csak nap lesz és holnap tisztesen visszahozzuk, amit ma délután elvesztettünk... Az igazi sportmanek a külső esélyekkel is okosan számolnia kell...

Másnap azonban újabb meglepetés történt: Bálám számára, mely a nagy díjban elsőnek érkezett, most lomha sereghajtónak kocogott be a tegnapi utolsó mögött: a Prairie csillaga pedig, mely tegnap oly játsszi könnyűséggel vitte el a handikap ezer dollárját, most gyalázatos vereséget szenvedett azoktól, akiket tegnap negyven hosszal lefutott. Azt mondom, hogy „gyalázatos vereség”-et, mert tényleg annak kell minősítenem azt a tényt, hogy a Prairie csillaga körülbelül éjfél tájban kocogott be a pírói páholy elé...

Az adamstowni gentlemanek értelmetlen csodálkozással rázták meg hazatérve a fejüket.

— Hm, mondogatták, a papirforma szerint a Prairie csillagának ötven hosszal kellett volna leverni tegnapi versenytársait... Pedig a papirforma nem mese, oh gyermek — és a papirformával komolyan számolni kell. De eszt, — utóvégre holnap is lesz futás az adamstowni versenytéren...

Harmadnap mérhetetlen tömegekben özönlött ki a lakosság a versenytérre, ami nem csoda, hiszen ezen a napon futották le az adamstowni nagyderbyt... A betegeket hord-

Minisztertanács.

Wekerle Sándor miniszterelnök elnöklésével ma délelőtt 11 órákor minisztertanács volt, melyen a kabinet valamennyi tagja részt vett. A minisztertanács a politikai helyzetről tanácskozott.

Mi történt a minisztertanácsban?

Egy, a kormányhoz közel álló politikus a következő érdekes nyilatkozatot tette egy hírlapíró előtt:

A lemondott kabinet tagjai ma délelőtt minisztertanácsban gyűltek egybe, melyen tulnyomó részben a politikai helyzettel és a kibontakozás eshetőségeivel foglalkoztak.

Nem valószínű, hogy a mai minisztertanács a válságot csak egy lépéssel is előbbre vitte volna a kibontakozás felé. A miniszterium tudvalevőleg azért mondott le, mert a bank-kérdésben megszűnt a szolidaritás a kabinet tagjai között. Ma már más kérdésekben is megbomlott a szolidaritás a kormány kebelében. A kibontakozás módjait illetően a legélesebb ellentétek merültek fel a kormány tagjai, főleg *Andrássy* és *Kossuth* között. *Andrássy* teljes erővel sikraszállott az alkotmány-párt megmentésére, míg *Kossuth* teljesen izolálta magát minisztertársaitól.

Minden jel arra vall, hogy a mai minisztertanácsban kenyértörésre került a dolog. Ez úgy értendő, hogy a minisztertanács kimondta, a lemondott kabinet képtelen a kibontakozást eredményre vezetni, miért is a miniszterelnök ismételtén kérni fogja a királyt, hogy a kormányt véglegesen mentse fel.

A miniszterelnök audienciája után a király még megfogja hallgatni *Andrássy* és *Kossuth*ot. Más kihallgatások egyelőre nincsenek tervbe véve. *Kossuth* Ferenc a király előtt már tisztán, mint a függetlenségi párt vezére, a függetlenségi politika képviselőjeként jelen meg és a király elé terjesztendő proppozíciója természetesen a függetlenségi párt álláspontjának érvényesülésére fog irányulni.

Méray-Horváth terve.

Budapesti tudósítónk jelenti: *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszter a Magyar Tudósító útján ma nyilatkozott, hogy Méray-

Horváth Károly ép úgy, mint mások is, napok óta ismételtén ajánlottak fel kibontakozási tervet, de *Kossuth* nem tartotta helyesnek, hogy Méray-Horváthot ez ügyben fogadja. Az utóbbi napokban Méray több levelet intézett hozzá és megküldötte neki annak a levélnek a másolatát, amelyet a kibontakozás tervéről *Justh* Gyulához juttatott. *Kossuth* csak annyit válaszolt Méraynak, hogy előterjesztésével nem foglalkozhat.

Justh Gyula ma egy újságíró előtt kijelentette, hogy Méray-Horváth járt ugyan nála valami kibontakozási tervvel, de ahhoz ő nem járult hozzá.

A Nap munkatársa kereste ma telefon útján a Mátyás-földön tartózkodó Mérayt, de csak a felesége jelentkezett helyette.

— Fel vagyok hatalmazva. — mondotta Mérayné — hogy beszéljek a férjem helyett. Tudom mit akarnak. A Pester Lloydban megjelent kibontakozási tervről akarnak vele beszélni. *Ebben én társa vagyok a férjemnek.* Intervjuba nem bocsájkodom, érzem, hogy azt akarnak csinálni. Én is csak azt mondhatom, amit a férjem mondhat, mert társa vagyok az egész dologban. Az ügy jelen stádiumában bővebben nem nyilatkozhatom, meg kell várni a fejleményeket.

Bécsi jóslat.

A *Neue Freie Presse* mai száma a kibontakozásról a következőket írja:

— A magyar miniszterek e héten Bécsbe jönnek s az uralkodó kihallgatáson fogja őket fogadni. A válság nem halogatható tovább az eddigi módon és a felség azt a kívánságát fejezte ki, hogy szeretné még Ischlbe való elutazása előtt, tehát június második felében kinevezni az új kormányt. Azonban ilyen rövid idő alatt rendkívül nehéz lesz a tulságosan is nagy akadályokat legyőzni. A kibontakozás lassu megoldást ígér. Látszólag a legegyszerűbb megoldást kínálja a függetlenségi párt javaslata. Egyszerűen hivatkozik a számszerű többségre s ennek alapján a maga részére tartja fenn azt a jogot, hogy az ő soraiból kerüljön ki az új kormány. Es mivel a függetlenségi párt programjának megvalósítása a koronával veszedelmes összeütközésekre adhatna alkalmat s ezt jól tudja, tehát készségét nyilvánítja annak elejtésére, kormányképeségének biztosítása céljából. Új paktumot kíván kötni és kész

székeken vitték ki az ápolók a nagytribünre és a haldoklók kinos sóhajással adták be utolsó párnájukat a totalizátor ablakán... A derby azonban ismét súlyos meglepetéssel végződött: Bálám számára, mely tegnap kétezernégyszázhatvanhárom hosszal ballagott be a szerencsés nyertes mögött, ma kerek tizenháromezeröttszázhusz hosszal hagyta el valamennyi versenytársát, a Prairie csillaga pedig, mely legutóbb kilenc és egynegyed óra alatt futotta meg az ezerméteres pályát, most egy és egynegyed perc alatt galoppozott végig a harmadfélezer méteres elipszisen...

Általános elszőnyedés támadt, a sportmanek elsütötték a revolverüket, a totalizátor hivatalnokai bemenekültek a sáncok mögé, a nép pedig félelmetes morajjal gyűlekedett az Adamson ur páholya elé:

— Gyalázat — kiáltották — gyalázat, ez a dolog nem tiszta, ebben fifika van... Magyarázatot, mert különben lincselni fogunk...

— Bocsánat — mondta Adamson ur zavartan, — a Bálám számára még nem volt fit, ma pedig már, Istennek hála, fit-té lett...

— Hát a Prairie csillaga?

— A Prairie csillaga tegnap úgy köhögött, mint egy szanatórium, de az éjjel Eibiss-cukrot evett és meggyógyult...

A nép fenyegetően morgott, de e pillanatban valaki hangosan megszólalt:

— Ohó, hát az hogyan van, hogy a Prairie csillaga tegnap szürke volt, ma pedig pej?

Adamson ur kinosan dadogni kezdett:

— Az éjjel... A Prairie csillagát valaki

véletlenül tintával öntötte le... azt gondoltam tehát... hogy okosabb... ha egyszerűen barnára festetem...

— Ojjé — kiáltották az adamstowni sportférfiak — hiszi ám a pici, sőt még az sehízi...

— Gyermekeim, — kiáltotta Adamson ur esdeklően, — becsületszavamra állítom, hogy igazat mondom... Ha azt hiszitek, hogy...

Nem fejezhette be szavait, mert Clere Tóbiás, a Prairie csillaga jockeyja, most egyszerre fölkapaszkodott egy hordó tetejére:

— Emberek, — kiáltotta, — emberek, idehallgassatok, mert nagyot mondom...

A smucián tegnap sem adta meg, amit a lovaglásért ígért, nincs tehát okom, hogy tovább is kiméljem őt... Igazatok van, mert Adamson ur nyomorultan megcsalt benneteket...

Tegnap nem a Bálám számára és a Prairie csillaga futott, hanem két nyomorult gebe, melyeket Adamson ur e nevek alatt kiküldött...

Utóvégre minden ló egyforma és nincs az a szakavatott sportférfiu, aki a lovat jockey nélkül fölismerje... Csak a jockey volt mindkét napon egyforma, az igazi lovak tegnap ott kukoltak a boxukban...

En mondom ezt nektek, én Clere Tóbiás, aki teljes tizenkét esztendő óta ültem az illinoisi fegyházban...

Az adamstowniak, e szavakat hallva, tiztagu küldöttséget menesztettek föl Adamson urért a páholyba s mikor a városalapító, kénytelen-kelletlen, közéjük jött, meghatottan bucsut vettek tőle...

Es Adamson urát tiz perc mulva vidáman lengette a nyugati szellő, mely a távoli hegyek mögül lengedezett a versenytér lámpái felé...

minden vitás kérdést egyelőre kikapcsolni. Kötelezi magát, hogy megvalósítja a választói jog reformját és a törvényes döntést a közös bank kérdésében átengedi a jövő parlamentnek.

E furcsa javaslatát — nehogy a korona kifogást tehesen ellene — úgy fogalmazta meg, hogy az önálló bank föllállításáról majd csak az általános választásból kikerülő új képviselőház hozzon határozatot; mert e pillanatban a függetlenségi párt nem kíván egyebet, csak a hatalom további birtoklását és a koalíciós politika folytatását az alkotmánypárttal és néppárttal vagy nélkülök. A függetlenségi párt a jövő kormány elnyeréséért ígéreteket tesz és alkalmazkodást tanúsít, csak hogy önmagának biztosítsa az uralmat. Tegyük föl, hogy jóhiszeműen jár el és meg is akar valósítani mindent amit ígér.

A függetlenségi párt természete agitatorius s népszerűsége hajló azokban a kérdésekben, amelyek illetik a királyhoz és Ausztriához való viszonyát Magyarországnak. Ilyen körülmények közt állandó a veszedelem, hogy újabb fordulat következék el minden ígéret ellenére és a most Magyarországon uralkodó zűrzavar a függetlenségi párt által fölkinált kibontakozás után rövid idő alatt az eddigénél is nagyobb bonyodalmat fog előidézni. Ehhez járul az a körülmény, hogy nem mutatkozik a függetlenségi párti táborban olyan személyiség, aki kezességet nyújthatna. Nincs senki, akinek megfelelő befolyása volna, s akire számítani lehetne.

Az utolsó napokban sűrűn jelentkezett olyan benyomás, hogy Justh Gyula erősebb, semmint Kossuth Ferenc. De a függetlenségi párt ajánlata semmi garanciát nem nyújt s így érthető, ha a király olyan megoldást keres, amely a monarchia mostani intézményeit hosszú időkre megoltalmazza.

Wekerle utazása.

Budapesti tudósítónk jelenti: Wekerle Sándor miniszterelnök holnap este Bécsbe utazik és pénteken kihallgatáson jelenik meg a király előtt. A miniszterelnök jelentést tesz a királynak a legutóbbi napok eseményeiről és a pártok magatartásáról. Tárgyalni fog ezenkívül ugyanaz nap Aerenthal báró külügyminiszterrel is, az est folyamán pedig visszautazik Budapestre. Csak a pénteki kihallgatáson fogják megállapítani, hogy Kossuthot és Andrássy grófot mikor fogadja a király kihallgatáson.

MULATSÁGOK.

(=) Jótékonycélú kabaret-estély a Fehér Keresztben. Igen nagy az érdeklődés az építendő „Közművelődési Ház” javára rendezendő kabaréval és színelőadással egybekötött tánc-estély iránt, melyet *gyoroki Andrási Károly*, *bélaifalvi Fekete Miklós*, *Gutzjahr Mihály* és *csesjthei Varjassy Lajos* védnöksége alatt június hó 12-én tartanak meg városunk előkelő társadalmi köreiből kikerülő műkedvelők s melynek impozáns műsora előreláthatólag kedélyes élvezetet fog nyújtani. A meghívókat a napokban bocsájtja ki a vigalmi-bizottság, melyek csakis névre szólnak. A zenét Gyurkovics András zenekara szolgáltatja. Belépő-jegyek: 3 és 2 korona. Karzat-jegy 1 korona. Jegyek előre válthatók Weisz Leó könyvkereskedésében és este a pénztárnál. Műsor: „Székely XVII. rapszódiaja”, előadja zongorán Ách Margitka. „Miska mint huszár officiers diener” tréfás magánjelenet, előadja Ecker Árpád, zongorán kíséri Szalay Aranka. „Valami hibája van” egyfelvonásos vigjáték, írta: Gaudinet, előadják: Bittó Ilonka, Róth Mariska, Krisztinkovich Emil és Moravék István. „A primadonna”, írta: Luigi Bordese, éneklő Szücs Jolánka, zongorán kíséri Szalay Aranka. „Bál előtt” vig magánjelenet, írta: Vrabély Ármánd dr., előadja: Medveczky W. Etuska. „Bliczifko, a szép szabólegény” couplé, előadja: Ecker Árpád, zongorán kíséri Szalay Aranka.

Bajok az állami színházak körül.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, június 2.

A Nemzeti Színház és az Operaház körül — mint fővárosi tudósítónk jelenti — állandóan a legnagyobb bajok vannak. A kultuszminisztériumban néhány hét óta megint arról tárgyalnak, hogy a Nemzeti Színházat vissza kell költöztetni a régi épületbe. Ez a terv, mint arról az *Aradi Közlöny* hírt adott, már egy-két hónappal ezelőtt fölmerült. Most újra foglalkoznak vele. Ezuttal már pozitív eredménye is van a dolognak. Belátták ugyanis, hogy a tágas Népszínházban képtelenség intim drámai hatásokat elérni, a színészek folyton panaszkodnak. Elhatározták mindezek miatt, hogy a régi Nemzeti Színházat renoválják és 1910. január elsején visszaköltöztetik ide.

A dologra azért határozta el magát a kultuszminiszter, mivel az új Nemzeti Színház fölépítésére nincs anyagi fedezet. Akkor, amikor a régi épületből átköltöztek a Népszínházba, úgy tervezték, hogy ennek az átköltözésnek a megejtése után azonnal kiürjék az új színház fölépítésére való pályázatot, hogy a bérlet tartama alatt meg lehessen építeni a Nemzeti Színház új hajlékát. Ez azonban már körülbelül lehetetlenné vált, egy teljes esztendő elpazaroltak, ezalatt nem történt semmi, még csak nem is gondoltak az új színház fölépítésére. Ugy gondolták tehát, hogy el is késtek, pénz sincsen a színházépítésre, legjobb lesz hát, ha kissé átjavitják a régi, rozoga épületet és visszaköltöztetik beléje. Az új Nemzeti Színházból ilyenformán jó időre nem lesz semmi. Szétfoszlott reménykedés az egész. Ellenben kidobtak négy millió koronát. Hogy a tíz évre kibérelt Népszínházzal mit fognak csinálni, az bizonytalan. Legvalószínűbb, hogy az Operaház fog benne nagyobb operetteket és népszerűbb operákat játszani.

Az Operaházzal is nagyon meg vannak akadva a minisztériumban.

Irtózatosan sok pénzbe kerül, mindenáron szabadulni akarnak tőle. A bérleti tárgyalásokat javában folytatják, nagy titokban természetesen. A bérlő-jelölt Beck Vilmos. Mivel azonban bizonytalan, hogy ezt a kérdést mikor és hogyan lehet megoldani, és hogy egyáltalában meg lehet-e oldani, elhatározták, hogy Mészáros Imrét, a jelenlegi igazgatót, számtalan baklövés elkövetőjét, nem hagyják meg az állásában. Rájöttek ugyanis arra, — mint ezt már megírtuk, — hogy az Operaház deficitjei mérhetetlenül szaporodtak az ő igazgatása alatt, amit az igazgató hiába igyekezett mesterségesen eltakarni. Ezenkívül még az a megérdemelt balszerencse is érte, hogy ebben az esztendőben az Operaház bevételei a növekvő kiadásokkal szemben csökkentek. Mészáros szeptemberben már nem lesz az Operaház igazgatója. Az utódja Mader Rezső lesz. Ugyanaz, aki Mészáros elődje volt.

Megírtuk, hogy az Operaházban egy olasz staggione vendégszereplését tervezték. Ez a vendégszereplés május 6-án kezdődött volna és eltartott volna néhány napig. A vendégszereplésből azonban nem lett semmi.

A dolognak az a története, hogy egy ismert budapesti impresszárió tárgyalásokat folytatott ebben a dologban Mészáros Imre igazgatóval. Főlemelt helyárak mellett 30 százalékot ajánlott föl az Operaháznak. Ez telt ház mellett 5400 korona bevételt jelentett volna az Operaház számára, félházak mellett — ez lett volna előreláthatólag a legrosszabb eset — 2700 korona. Mészáros azonban ebbe nem ment bele, 4000 korona napibért kért az impresszá-

riótól. Most, amikor 400—500 korona az Operaház napi bevétele. Az impresszárió ezt az ajánlatot nem fogadhatta el. A vendégszereplésből nem lett semmi. Mikor azonban ezek a tárgyalások megakadtak, Mészáros mégis meg gondolta magát és gyorsan telegrafáltatott Prágába és meghívta az ott játszó staggionét, hogy jöjjenek Pestre. Az ügyet azonban ekkor már nem lehetett rendbehozni. A staggione már máshova szerződött.

Zeppelin újra felszállt.

A kormányozható léghajó utja.

Távirati tudósítás.

Arad, június 2.

A Zeppelin II. újra felszállt és újabb di-
csőséget hozott zseniális feltalálójának. Támadtak ugyan bizonyos nehézségek, de Zeppelin gróf elérte fő célját — amire a sulyt fekteti, — hogy hosszabb időt töltött légi útjában. A távolságok legyőzését igyekszik elérni és kijelentette, hogy kisebb nehézségekkel e miatt most nem sokat törődik. Zeppelin újabb felszállásáról a következő távirataink számolnak be:

Schemmerbergből jelenti egy táviratunk: A Zeppelin II. léghajó, miután magát gázzal ellátta, éjjel 12 óra 40 perckor ismét felszállt.

Friedrichshafenből jelentik: A Zeppelin II. a Friedrichshafentől 60 kilométernyire északra lévő Schemmerbergnél gázkészletének kifogyása következtében kötött ki. A gázvesztesség az éjszakai lehült hőmérsékletnek volt elkerülhetetlen következménye. A leszállás simán és biztosan ment végbe. Egy később Friedrichshafenből érkezett távirat hírül hozza, hogy a Zeppelin II. léghajó reggel 6 órakor kikötött Mansellben.

Friedrichshafenből táviratozzák: Zeppelin gróf munkásaival egész éjjel automobilon utazott és fél 6 órakor ideérkezett. Azonnal a manselli vízi csarnokba ment, ahol ma reggel a léghajó kikötött. — Berlinből jelentik: A Zeppelin II. felszállásáról kijavított állapotában következőket jelentik Göppingenből: Körülbelül 7000—8000 ember volt a léghajó balesetének a színhelyén, amikor Zeppelin gróf Friedrichshafenből jövet, ott megjelent. A rend fenntartására kiküldött katonaság kevésnek bizonyult. Az összes kordonokat áttörték. Oriási néptömeg rohant a léghajó felé és elemi erővel tört ki a lelkesedés. A gróf a léghajó első gondolájába szállt, mire újból oriási örömjongás tört ki. A gróf percekig eredménytelenül fáradozott, hogy rendet csináljon. Jelekkel mutatta, hogy beszélni akar. Végre lecsöndesedett a tömeg és Zeppelin gróf tüdejének teljes erejét megfeszítve kiáltott, hogy lépjenek hátrább, mert különben a léghajó nem tud felszállani. Pár perc alatt elegendő szabad tér támadt a léghajó körül és felszállt.

Stuttgartból jelentik: A nap melege folytán és azért, mert a motorok nem voltak képesek elég erősen dolgozni, a léghajó 1000 méterrel magasabbra emelkedett, mint kellett volna. Estefelé a léghajó lejjebb ereszkedett és minthogy elegendő ballaszt volt benne, leszállhatott és kiköthetett.

Londonból táviratozzák: A Daily Telegraph jelentése szerint Wilburg Wright nagy elismeréssel nyilatkozott Zeppelin léghajójáról és azon reményének adott kifejezést, hogy a legközelebb az Óceánon is át fog repülni Zeppelin léghajója.

A letartóztatott „Eszterházy herceg.”

Szélhámosok névvel.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 2

Az Aradi Közlöny vasárnapi számában röviden megírtuk, hogy Marosi Adélnak, a budapesti Király-színház tagjának lakásáról, egy magát grófnak mondott szélhámos egy ékszerkaszettát lopott el. A színésznek következőképpen adta elő a rendőrségen a kellemetlen esetet:

(A grófi vendég.)

— Tegnap József-körut 14. szám alatti lakásomra egy magas, szikár, sovány ábrázatu és nyírott bajszu ifju ember látogatott el. Nagyon ismerősnek tetszett, mintha fiatalabb kollégáim és színésznővendékek társaságában láttam volna kocsikázni a Stefánia-uton. Igaz arisztokrata föllépése volt és azzal a hehezetes és gurgurizáló kiejtéssel beszélt, ami csak egy vérbeli grófnak a sajátja. A bemutatkozásakor nem is értettem meg a nevét, csak azt vettem ki, hogy gróf.

— Gróf, végre egy eleven gróf! — gondoltam boldogan és bocsánatot kértem, hogy pongyolában talált és engedelmet kértem, amiért nincs még teljesen rendben a szobám, hogy nem füsttettem át a babérkoszorúmat és hogy nincs véletlenül a lakásomban egyiptomi cigaretták. A gróf ur, egy igazi gentleman finom szerénységével elfogadta a sport-cigarettát, amit pirulás közepette odanyújtottam neki. Azután beszélgetésbe elegyedtünk. Azzal kezdte, hogy már régóta ismer. A művészetemet csodálja és csak várta, hogy személyemmel is megismerkedhessen. Azután dicsérte a lábamat, hogy milyen picike, (pedig széles papucs volt rajta) és az ujjaimat, hogy milyen gondosan vannak manikürözve. Szóval nagyon-nagyon kedvesnek találtam a gróf urat, aki diszkrétén viselkedett és még csak egy pusztit sem kért.

Körülbelül másfél óra hosszat beszélgetünk a világ soráról, az esős időről, a legújabb színpad mögötti intrikákról és mindenről, amiről beszélgetni művelt embereknek muszáj. Közben egyszer bementem a szomszéd szobába, hogy a frizurámat rendbe szedjem. Amikor visszajöttem, a gróf ur már nem volt a szobában.

— Mi az? — kérdeztem magamtól — talán illetlen dolgot követtem el azzal, hogy egyedül hagytam a gróf urat. Rösteltem az ügyet nagyon és már előszedtem egy illatosított levélpapírost, hogy írjak a Park-klubba a grófnak, amikor a homlokomra ütök. Hopp, hiszen nem is tudom, hogy minek hívják a grófot. Azonkívül még egyet ütök a homlokomra, mert a levélpapíros-kazetta mellett ott volt egy másik kazetta, benne egy aranyóra láncsal, ötszáz korona értékben, ami most már nem volt ott. Ezzel rendbe jött az ügy. Tudtam, hogy nem követtem el illetlenséget, amikor kimentem, hanem ostobaságot. Mert azt az időt használta föl a „gróf” arra, hogy elvigye az ékszereimet. Kérem ellene anyomozást megindítani.

Mint fővárosi tudósítónk jelenti — a rendőrség ma letartóztatta a gróf urat egy foglalkozás nélküli községi jegyző személyében.

A rendőrségnek nem volt nehéz dolga, mert több oldalról értesítették, hogy egy magát Csekonics grófnak nevező egyén igen ügyesen üzi apró szédelgéseit igazi mágnesek között.

(Az arisztokrata modor.)

A „gróf”, aki természet és nagyuri tempókra nézve akár igazi gróf is lehetne, minde-

nütt, ahol Pesten nagyurakat látni lehet, ott volt. A Margit-szigeten, a Stefánia-uton, a mágnes-kaszinók éttermében és Kuglernél. Bárkivel könnyen megismerkedett, mert nemcsak a mágnes-exkluzivitást tudta utánozni, hanem a főurak közvetlenségét is. A nagy utánozó képességét pedig úgy váltotta bankókra, hogy épen olyankor mutatott pénzzavart, amikor nem lehetett a kölcsönt megtagadni.

A taktikája legtöbb esetben ez volt:

Együtt ült a fehér asztalnál egy ismerősével. Tekintet nélkül arra, hogy régebről ismerte, vagy csak akkor mutatkozott be az illetőnek, amikor fizetésre került a sor, előszedte a pénztárcáját és hosszas keresgélés után kellenül kijelentette:

— Teringettét, csak ezres bankóim vannak, ugyan nem tudna egy-kétszáz koronát adni holnapig, míg a birtokvásárlási ügyemet el nem végzem — kérdezte az asztaltársát.

Nagyon szívesen följánlottak neki rövid lejáratu baráti kölcsönt és ő éppen olyan szívesen nem mutatkozott azután. Ezt a manővert azonban sokáig nem lehetett üzni, mert elvégre is nincs annyi mágnes Budapesten, hogy ilyenfajta turpisságot állandóan folytatni lehessen. Új forrás után nézett. Lopott. Marosi Adélnál első sorban.

(A komtesz hercege.)

Azután megint visszatért szeretett mágnesaihoz, de most már a női nemhez. Olyan hölgyeket keresett ki, akik nagyon szeretnének minél jobb partit csinálni és akik függetlenek a hozzátartozóiktól. Egyre rábukkant a margitszigeti tennispályán. Grófkisasszony volt, akinek a nevét szigorúan őrizi a rendőrség. Ennek már Eszterházy Miklós herceg néven mutatkozott be. Az udvarral való nagy összeköttetéseiről beszélt, a csehországi birtokairól, a Nápoly melletti villájáról és a versenylovairól, amelyek Angliában nyerdesik az első díjakat.

— Istenem, — sóhajtott a komtesz — istenem, ha én ennek az embernek a felesége lehetnék!

Ezt a hő óhajt megérezte a „herceg” és udvarolni kezdett a nőnek. Titokban, — hogy minél regényesebb legyen az ügy — el is jegyezte a komteszt, nem mulasztván el tőle hamarosan háromszáz koronát kicsalni. Azután a herceg elhidegült. Azaz, hogy nem is hidegült el, hanem elillant. A komtesz megkerestette és megtalálhatta a rendőrséggel.

A viszontlátás a főkapitányságon volt ma reggel. A herceg beismerte, hogy nem herceg, hanem Takács Lajos 40 éves okleveles községi jegyző. Beismerte, hogy „kölcsönöket” vett föl, de a lopást tagadta. A rendőrségre idézték Marosi Adélt is, aki szintén ráismert a vendégére. A többszörös grófot és herceget letartóztatták.

(A „herceg ur” hódítása.)

Rendkívül érdekes az a biztonság és gyors feltalálás, amelynek révén a család az ősrégi arisztokrata család sarját betudta hálózni. A rendőrség előadása szerint egy elegáns fiatal grófnő szállt ki a Teréz-köruton néhány héttel ezelőtt egy villamosból s ijedten vette észre, hogy drágakövekkel kirakott ridiküljét a villamos-kocsiban felejtette. Az induló kocsi felé tartott, amidőn egy választékos öltözékű ur tartott feléje, kezében a ridiküljével.

— Pardon, méltóságos kisasszonyom, valószínűleg ridiküljét keresi. Eszterházy Miklós herceg vagyok.

A fiatal grófnő szívesen fogadta az előkelő megjelenésű urat. Az álherceg és a grófnő elmentek ezután a Hungária-szálló társalgójába. A férfinak oly impozáns megjelenése volt, hogy a szolgálókat, dacára annak,

hogy a szállóban megforduló minden arisztokratát ismer, nem sejtette, hogy egy közönséges szélhámos áll szemben. Az utcai ismeretség bizalmas viszonyná fejlődött ki közöttük.

A herceg ur nyilvános helyeken is megjelent a szép grófnővel. Együtt mentek ki a Margit-szigetre, ahol gazdag dinét rendelt s amikor fizetésre került a sor, elővette duzzadó tárcáját és avval szabadkozott, hogy csak ezer koronás bankjegyei vannak, amelyet a pincér nem tud felváltani. A grófné mit sem sejtve, egy száz koronás bankjegyet vett elő ridiküljéből.

— Hagyja csak kérem...

A férfiú előkelő mosolylyal ütötte el a dolgot.

— Kedvességét holnap megengedi, hogy viszonzom valami csekélyke ékszer ajándékkal. Remélem, hogy elfogadja és nem utasítja vissza?

— Magától kedves herceg mindent elfogadok — válaszolta diszkrét kacérsággal a grófnő.

Másnap reggel egy mesés briliáns-gyűrűt küldött a lovag a grófnőhöz. A szélhámos anynyira a kegyeibe tudott férközni az urinőnek, hogy minden szabad percét hű barátja társaságában töltötte. Az impozáns külsejű herceget a szépséges grófnővel igen sűrűn látták a budai kisebb vendéglőkben és a városligetben megfordulni.

(Gyanu és leleplezés.)

Egy napon szemét szurt a grófnőnek, hogy a herceg urnak soha sincsen apró pénze, a mikor a gazdag dinék és dezsónék kifizetésére kerül a sor. Elmesélte az esetet egyik huszárönkéntes rokonának, aki érdeklődni kezdett rokona barátja iránt. Tegnap azután leleplezték. A Dunaparton sétált a huszárönkéntes, a mikor szembekerült a keresett emberrel, a kire rákiáltott:

— Maga nem Eszterházy herceg, hanem egy közönséges svindler.

A megszeppent álherceg a lovagiasság szabályai szerint akarta az ügyet elintézni.

— Az inzultust nem tűröm. Itt a névjegyem, a többi a segédeim fogják elvégezni.

— Fogja be a száját maga közönséges alak! Majd rendőrt kiáltott, aki bekísérte a sétáló publikum nagy bámulatára a lovagot. A rendőrtisztviselő kiderítette, hogy a herceg egy közönséges tolvaj, aki a Royal szállóban is több lopást követett el.

B. grófnő, akiről szó van, egy legelőkelőbb erdélyi mágnes család sarja, akinek ősei Erdély fejedelmi székében ültek.

(Mit mond a rendőrség?)

Veszedelemes szélhámost tartóztatott le ma a főkapitányság, Takács János visegrádi születésű 40 éves volt községi jegyző személyében. Takács a Bácskában jegyzősködött, de különböző visszaélések miatt elcsapták. Ekkor Szabadkára költözött, ahol lopott, csalt. Leleplezték, vizsgálati fogságban is volt, de később szabadlábra helyezték. Takács János most a fővárosba tette át hadiszállását, ahol fölesapott a nagystilű szélhámosok közé. Jó hangzású főuri neveket vett fel, befurakodott jobb társaságokba és mindenütt csalt, lopott. Nemrég Csekonics gróf néven bemutatkozott Marosi Adélnak, majd meglátogatta József-körut 14. számú lakásán, ahol ellopta a színésznek aranyóráját és láncát. Feljelentést tett a szélhámos ellen egy valószínű grófnő is.

A grófnőt egy villamoson ismerte meg. Herceg Eszterházy Miklósnak mutatkozott be. Többször találkozott a grófnővel a Hungária-szálló éttermében, a Margitszigeten és Budán, közben pedig száz koronát csalt ki a gróf-

nőtől azzal az ürügyel, hogy csak ezres bankója van s nem tudja felváltani. A grófnő gyanusnak találta később a „herceg” viselkedését, szólt egy önkéntes rokonának, aki tegnap a dunaparti korzón felismerte a csalót, átadta egy rendőrnek, aki bevitte a főkapitányságra. Itt megállapították, hogy a szélhámos Takács János. Letartóztatták.

Petőfi Sándor virágai.

Udvari fogat a Bajza-utcában.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, június 2.

A Talpra Magyar szerzőjének háza van a Bajza-utcában. Jobbról, balról milliomosok palotái merednek az ég felé. A környék arisztokratikus csendjét csak néha zavarja meg egy-egy száguldó automobil, vagy a gumitalpas kocsiok elé fogott lovak patkóinak csattogása. Itt emelkedik a Petőfi-ház, amelynek árát odaadó lelkesedéssel hordták össze nagy szellemének és költészetének rajongói. Az Epreskert-utca felé eső részen, a kiugró előcsarnok homlokzatán, arany betűkből összeróva olvasható a Petőfi neve, bent pedig, a földszinti termekben, a lánglelkű poétára vonatkozó megmaradt relikviák sorakoznak szép rendben egymás mellé.

A muzeumot még nem látta a nagyközönség. A rendezés munkája még nincsen készen, de látogató máris akad elég. Az érdeklődők a magyar arisztokrácia hölgytagjai közül kerülnek ki.

A hölgyvendégek a látogatások alkalmával nem igen állnak meg a becses kéziratokat tartalmazó szekrények mellett. A muzeumnak egy kis, igazán kis zuga vonzza őket: a kiskőrösi szoba, ahol a költő született. Mert a kegyelet a Bajza-utcai házba varázsolta a kis mestergeregdás hajlékot. Ott van az öreg Petrovicsné rozoga ágya, a kopott almárium, a szuette asztal és a szétrépedezett karosszék. Itt született Petőfi Sándor.

Az ágygyal szemben épített kis ökölnyi ablakon szűrődik be a világosság a szent falak közé és az ablakban a költő kedvenc virágja, a muskátli virít. Mert nagyon szerette ezt a virágot. A hervadó szirmok reggelre mindig üde szinben pompáznak. A főrangú hölgyek garadával hozzák a mályvás cserepeket. Dehogy is fér be az ablak közé valamennyi! A büszke fogatonkon érkező mágnásasszonyok egymásnak adják a parányi kis locsolót. Nincs, aki meg ne öntözné a Petőfi Sándor virágait.

Tegnap udvari fogat állott meg Petőfi rezidenciája előtt. Ha a költő kinézett volna a gót stílusú ablakok valamelyikén az utcára, furcsa arccal szemlélhette volna a jelenetet. Körülbelül ez járt volna az eszében:

— Valamikor égő pipámat szorongattam, hogy a gémberedett ujjam fölmelegedjék, s alig láttam a szomorú gyertyavilág mellett az orrom hegyéig. Ma gőzzel fütik, villamossal világítják a szobáimat. Nem szabad hát azon sem csodálkoznom, hogy udvari dámák a vendégeim . . .

Az aranykoronás fogatból gróf Apponyi Lajosné, az udvarnagy felesége szállott ki, s néhány perc múlva egy muskátli csereppel több virított Petőfi Sándor szobájában.

A nagy poéta, ha az égből látta ezt a jelenetet, csöndes rezignációval bámult a tovatűnő kocsi után. És alkalmasint így szólott magában, miközben tündőve tekintett maga elé:

— Valamikor verseket irtam a királyok ellen, ma aranyos fogaton látogatott meg egy nemesszívű udvari dáma. Mindenesetre nagyot változhatott a világ. Nem értem a dolgot, de nem osoda, hiszen oly régen nem foglalkozom politikával.

A nagyváradai szintársulat a vesztőhelyért.

Előadás a Nyári Szinkör-ben. — A vendégművészek ünneplése

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 1.

A nagyváradai szintársulat ma érkezett meg Aradra, hogy folytassa azon előadások sorozatát, amelyet a vesztőhely megváltására rendeztek. Már hetek óta nagy érdeklődéssel várták Aradon a kiváló szintársulatot, amelynek vendégszereplése iránt az egész megyében általános volt az érdeklődés. Erdélyi Miklós derék gárdája zarándokolt át másodikkal Aradra, hogy lerójjá kegyeletét a halhatatlan hősök emlékének. Az aradi közönség örömmel fogadta a színészeket és határtalan lelkesedéssel honorálta a hazafias célt szolgáló művészeket. A szintársulat megérkezéséről, fogadtatásáról, az előadásról és a vendégművészek ünnepléséről az alábbiakban számolunk be:

(A fogadtatás.)

A nagyváradai szintársulat fogadására megjelentek az állomáson Kovács Vincének, a fogadó bizottság elnökének az élén az újságíró testület részéről Stauber József, Szudy Elemér, Hoványi Kornél, Lits Antal, Károly József, Horovitz Gusztáv, Lippai Dezső, Vécsey Miklós, Schulik Kálmán, Kalmár Béla és Bruckner Lajos, az aradi Nemzeti Színház tagjai közül pedig Hunyady József, Várnay Jenő, Leövey Leó és Kulcsár Lajos. Délután félnegy órakor robogott be az állomásra a színészeket hozó vonat, amelyen a szintársulat összes tagjai és a technikai személyzet is megérkeztek.

A szintársulattal együtt jöttek a nagyváradai sajtó részéről Hegedüs Nándor és Szirmay Ödön lapszerkesztők is. Magukkal hozták Erdélyiek Bura Károly híres nagyváradai cigányprimás tizenhat tagú bandáját is, amely gyönyörű játékával nagyban emelte a nagyváradiak sikerét.

Amikor a hatalmas társaság együtt volt, előállottak a magánfogatok és autobuszok, hogy a vendégeket a városba szállítsák. Tizenöt magánfogaton és két megtelt autobuszon robogott be az impezáns menet a városba, ahol mindenütt lelkesedéssel üdvözölték a vidám bohémcsereget.

(A vértanu-szobornál.)

A fogadó bizottság által meghatározott programtól eltérőleg nem közvetlenül a megérkezés után, hanem későbbben koszorúzták meg a vértanu-szobrot. Az érkező színészeket ugyanis annyira kimerítette a hosszú utazás, hogy a szállásukra hajtottak és csak azután gyűltek össze, a vértanu-szobornál. Itt azután Erdélyi Miklós, a nagyváradai szintársulat igazgatója rövid, szép beszédben megkoszorúztatta a vértanu-szobrot. A koszoru szalagján ez a felírás volt:

Erdélyi Miklós, a nagyváradai szintársulat igazgatója és tagjai — a 13 vértanu emlékének.

A kegyeletos aktus után a színészek részint a nyári szinkörbe, részint a város megtekintésére mentek. Este aztán lezajlott a nagy-sikerű előadás, amelyről alább számolunk be.

(Az előadás.)

Forró színházi este volt Erdélyi Miklós szintársulatának vendégszereplése. Az utolsó talpalattnyi helyet is megtöltötte a közönség, mely nagy várakozásokkal tekintett a nagyváradai szintársulat szereplése elé. A Tatarjárás

a mi szintársulatunknak is egyik parádés darabja, érthető tehát, hogy kíváncsian néztünk a mai előadás elé. És itt mindjárt beszámolónk elején sietünk kijelenteni, hogy a nagyváradai szintársulat briliáns előadásával meghódította a közönséget. A legnagyobb érdeklődés és a legtöbb óváció Diósy Nusinak, az Aradra szerződött bájos szubrettenek szolt. Mogyoróssy önkéntes szerepében ismerte meg a publikum és a bájos művész egy csapásra meghódította Arad legelittebb közönségét. A társulat többi tagjait is nagy érdeklődés várta és a szünet nélküli óváció bizonyította a nagyváradai társulat diadalát.

Meglepő szép volt a darab kiállítása, ötletes rendezése, a színpadon uralkodó eleven élet, stílusos kiállítás és a női szépségeknek az a gazdagsága, amivel Erdélyi társulata excellál.

A szereplők valamennyie igyekezett művészetével ünneppé avatni a mai estét és eme törekvésüket siker is koronázta. Sok kiváló művésztalentumot ismertünk meg ma este.

Kiváló művész Károlyi Leona, aki Riza bárónőt adta magas művészzel, általános sikerrel. Sok taps jutalmazta kiváló alakítását. Bájos jelenség Batizfalvy Elza. Treszka szerepében elragadóan kedves volt és az első felvonásban énekelt betéttel, melynek Várady, a társulat kiváló karmestere a szerzője, nagy óvációk tárgya volt. Lörenteyt Kassay adta nagy művészzel. Pompás volt Wallerstein szerepében Hajnal és elsőrangú Lohonyay Sik Rezső.

A második felvonás előtt Bura Károly nagyváradai cigányprimás játszott zenekarával a közönség óriási tetszése mellett. A közönség alig tudott betelni a cigányok nagyszerű játékával és a kiváló primást sokszor tapsolták a lámpák elé. Az óvációkból kijutott Erdélyi Miklósnak, az áldozatkész direktornak is, akit a második felvonás után ünnepelt a lelkes közönség. Erdélyit babérkoszorúval tisztelte meg az aradi sajtó.

A nagyváradai szintársulat remek előadására mindig gyönyörűséggel fog visszaemlékezni az aradi publikum.

A diadalmas operett szerzői a következő sürgönyt intézték Erdélyi igazgatóhoz a mai fényes siker alkalmából:

Szívélyesen köszöntik Erdélyi Miklóst és kitűnő művészeit a jótékony cél szolgálatában a Tatarjárás szerzői Bakonyi Károly és Kálmán Iure.

(A banket.)

Az előadás után fényes banket volt a Fehér Kereszt éttermében. A virággal díszített hosszú asztalok mellett a nagyváradai szintársulat tagjai, az aradi társulat több tagja, a nagyváradai és az aradi sajtó képviselői és több vendég foglalt helyet. Az asztalfőn Varjassy Lajos polgármester, Erdélyi Miklós, a nagyváradai társulat kitűnő igazgatója, Károlyi Leona, Diósy Nusi, a nagyváradai társulat tagjai, Fráter Pál dr., Hegedüs Nándor a „Nagyváradai Napló” szerkesztője, Szirmay Ödön a „Szabadság” szerkesztője, Tiszti Lajos, Stauber József, Medveczky Zsigmond miniszteri osztálytanácsos, Szudy Elemér, Krenner Miklós dr., Hunyady József, Hunyady Józsefné, Horovitz Gusztáv, Novák Irén, Sik Rezső, Sik Rezsőné, Ladiszlav József, Hevesi nővérek, Sárváry Nusi, Tóth Elek, Pápai Lajos, Váradi Aladár ültek és velük szemben a nagyváradai társulat többi tagjai foglaltak helyet. A zenét Bura Károly, nagyváradai primás kitűnő zenekara szolgáltatta.

A gazdag lakoma első fogása után Stauber József mondott lelkes hangú felkösztöt a nagy-

váradí vendégekre. Kiemelte beszédében a vendégszereplés nemes célját, melynek szolgálatába kis emberek sorakoztak nemes munkájukkal, míg a nagyok, a tehetősek félreállottak, sőt gyanúsításokkal illették a mozgalmat. Köszönti a nagyváradí szintársulatot és sajtót, mely művészi munkájával kibontott zászlónk alá sorakozott.

Stauber beszédére Erdélyi Miklós igazgató válaszolt meleg és kedves szavakban. Megköszönte Aradváros közönségének lelkes és fejlett izlésre való támogatását és társulata nevében megígérte, hogy mindig hálással fog visszaemlékezni arra a publikumra, amely a színészetnek régi időktől fogva nagylelkű pártolója. Az aradi közönségre üritette poharát. Faragó Rezső mondott azután szellemes és kedves felköszöntőt Varjassy Lajos polgármesterre.

A társaság vidám hangulatban sokáig maradt együtt.

Politikai érdekességek.

Ki lesz a fővasutas? — Hogy került Follért a posta élére? — A sajtó panasza.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, június 2

Ludvigh Gyula, az államvasutak huszonkét éven át volt elnökigazgatója, a király kedvelt és sokszorosan kintüntetett vasutistája végképen nyugalomba vonul. Politikai és egyéb érdekelt körökben természetesen nagyon kíváncsiak az utódjára. Egész sereg jogos és jogtalan ambíciót izgat most az a kérdés, hogy ki lesz az új elnökigazgató? A kiváló fontossága, majdnem politikai jelentőségű elnökigazgató változás azonban most még nem aktuális. Ludvigh Gyula helyét tudniillik most nem töltik be. Legfőbb oka ennek a hosszasan húzódó kormányválság. És az, hogy a nagyszerű állásra tulságosan sok az aspiráns. A függetlenségi feltevéseket saját emberüket akarják látni a fontos polcon, nagyon illetékes helyen azonban szívesebben vennék, hogyha tisztára hivatali és nem politikai szolgálatban szerzett érdemeket jutalmazna a kormány ezzel a kinevezéssel. A kérdés különben most a király elhatározásától függ egyedül. *Ófelsége egyenes óhajára odázták el az egész ügyet.*

Legfelsőbb helyen az a felfogás, hogy az új elnökigazgató kinevezését az új kormány intézze el. Ezt akként magyarázzák a jól értesültek, hogy az új kormánynak bizonyára lesz több olyan alkalmas embere, akit a várva-várt kibontakozás körül szerzett érdemekért meg kell jutalmazni. Szóval az elnökigazgatóság, több egyéb kitűnő állással egyetemben, már a jövő embereinek jár ki. Ezért késik az új elnökigazgató kinevezése.

Most pattant ki, hogy ugyanezek kemény harc folyt a kulisszák mögött egymásik fontos állás, a posta- és távirtda elnökigazgatóságának betöltése körül. Tudvalevő, hogy Follért Károly, az elsőrangú európai szaktekintély lett néhai Szalay Péter utóda. Kinevezése azonban ugyszólván utolsó percig kétséges volt. Majdnem meghiusította a mindenható politika, viszont épen politikai tekintetek voltak azok, amelyek aztán mégis Follért Károlyt emelték a fontos állásba. Ugy történt a dolog, hogy a függetlenségi párt Hoitsy Pálnak szánta a posta- és távirtda elnökigazgatóságát. A kormány részéről természetesen nem zárkóztak volna el a kívánság elől. Hoitsy kinevezése szinte befejezett dolog volt már, s a beavatottak előre gratulál-

tak is a függetlenségi párt ügyvezető alelnökének. És ekkor közbe jött valami. A politikai versengés. Az alkotmánypárt tiltakozott Hoitsy kinevezése ellen. Az alkotmánypártnak nem volt ugyan jelöltje, de politikai okokból elnevezte a negyvennyolcas ténfoglalást. Nem Hoitsy személye esett kifogás alá, csupán elvi szempontok voltak a rugók ennél a kellő időben érvényre juttatott akciónál. A kormány, s így természetesen maguk a negyvennyolcasok is, elállottak tehát a tervüktől. Így lett Follért Károly a posta- és távirtda elnökigazgatója.

Az áldatlan politikai válságban rendkívül nagy feladat jutott osztályrészéül a magyar sajtónak. Közönség, politikusok, nagyarányú, pontos és kifogástalan hírszolgálatot, az események hü képét követelik a lapoktól, amelyek ezekben a nehéz napokban szinte emberfeletti munkát végeznek. Mert az valóban hihetetlen, hogy mily fáradtsággal tudják csak megszerezni az újságok a maguk fontos értesüléseit. Újságírók közt általános a panasz, hogy hírszolgálat tekintetében a legbántóbb mellőzés éri napról-napra a magyar sajtót.

Politikusaink begombolóznak, titkolóznak, a hivatalos és félhivatalos információ csupán cáfolatokból áll. Ezzel szemben Bécsből, rosszhíszemű forrásból kapja a magyar sajtó az összes magyar vonatkozású politikai értesüléseket. A *Neue Freie Presse*, a *Zeit* és egyéb osztrák lapok mindent megtudnak, ami újságjaink pedig csak utánuk kullognak. Ez nemcsak szegyeletes, de egyben bosszantó dolog is. És rendkívül lealázó. Oka ennek az, hogy a magyar politikusok csupán az ellenséges bécsi sajtónak tesznek szolgálatot. Az osztrákoknak kifecsegnek mindent. Még a titkaikat is. Ha ugyan vannak titkaik.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

* *Járok a tarlón.* (Vermes Ernő verses-könyve.) A vén kisasszony, ha esőkolódzó párokat lát, összezsapja a csontos kezeit. Jesszusom, hát még esőkolóznak az emberek! Körülbelül így vagyunk mi aradiak, amikor a szomszédban zajgó író-forradalmat, tülekedést látjuk, annak hírét halljuk. Nagyváradon a *Holnap* tagjai, a magyar dekadensek provokálják az egész íróvilágot s a maguk önértében nem kímélik az olyan tiszteletreméltó és tömör fejezet, mint a Kiss Józsefé; fölrugják a mai izlést, életfelfogást, erkölcsöt, formákat és a szerénytelenség vádjával nem törődve azt hirdetik: mi, mi vagyunk az igaziak! És Temesvárott, a jóllakott és jóllakásra vágyó németek ügyesen alkalmazkodó városában is alapszabály nélkül élő tábora van az új iránynak: a *Dél*, — amelynek tagjait nem riasztja vissza a költészet odaváló iskolamesterének, Szabolcska Mihálynak vesszeje. S ez a nagy energiájú föl-buzdulás, ez a koponyákat csorbító veszekedés olyan idegen nekünk, a kulturvárosnak: hát vannak helyek, ahol ez igazán égeti az embereket, ószintén izgatja, mintha arról lenne szó, hogy jön-e az új szubret, vagy sem?

Vermes Ernő, a *Járok a tarlón* című kötet szerzője a *Dél* márványasztalához tartozik. Egy időben Aradon élt és verselt; akkor Heltai Jenőre esküdött, most Ady Endrere, vagy inkább Babits Mihályra. Verseiben, a melyek kétségtelenül a modernnek közé tartoznak, nem hajhássza olyan mohón a szertelenséget, az értelmetlenül szépet és a hangulatosan fureszt. Mély igazi érzés, vér, szenvedély süt ki a verseiből, s ez mutatja, hogy a dekadenseket nem divatból követi — mint annak idején Heltait, — hanem ebben formálódott ki az írói egyé-

nisége. A sok szép közül az *En nagy asszonyom* és *Az élet nagy keze* (ezt mutatónba közöltük is) értékes alkotások. Jól hajlik a forma is a keze alatt. Pár sikerült fordítása is van, a német hasonló irányu versiróktól. Selejtezni való csak néhány aktuális, különösebb eredetiség nélkül való vers maradt e kötetben, meg néhány prózai strófa. Egészben a kötet megállapodott tehetségű versiró könyve, a mely nemesak a szerzőjére vet kedvező vilá-gosságot, de az író-csoportra, a mely Temesvárról ujabban jelt ad maga felől: a *Dél*-beliekre. f.

* *A Modern Szinpad vendégjátékai.* Budapest legérdekesebb és legnépszerűbb művészgárdája: Nagy Endre kabaretja, a „Modern Szinpad” legközelebb két estén vendégszerepelné fog városunkban. A nagyérdekességű vendégszereplés első estéje a hó 15-én, második estéje pedig 16-án lesz a Fehér Kereszt télikertjében. Nagy Endre, az ismertnevű magyar író, természetesen maga vezeti mindkét kabaret-előadást, amelyeknek ő lesz a konferencier-je, épen úgy, mint a budapesti előadásokon, amelyekkel épen az idei szezonban a legnagyobb művészi sikert aratta. A két kabaret-estén a most záródott budapesti szezon legnagyobb sikerű magánszámait és kis darabjait, énekes bohózatok, szatirikus egyfelvonások, paródiák és tréfás jelenetek kerülnek előadásra a kabaret ismert és népszerű művészeinek és művésznőinek előadásában. Mindkét estén husz-husz kabaret-szám mellett előadásra kerül „A magyar kabaret” című jelenet, melynek során a legmodernebb magyar poéták és komponisták dalai kerülnek előadásra. Ezeket kívül az első est műsorán szerepelnek „Az államtitkár ur”, „A divat”, „Az Urániában”, „Az apache” és a „Zsuzsi” című kis darabok; a második est műsorán pedig: „A kettős légyott”, „A fogorvos előszobájában”, „A revolverdráma” és „A szinügyi bizottság” című kis darabok. Nagy Endrén kívül, aki maga is fellép a darabokban, a kabaret elsőrendű tagjai közül Németh Juliska, Ferenczy Károly, Fábian Kornélia, Sajó Géza, Szász Ilona és Kőváry Gyula vesznek részt, melyre a jegyeket 4 és 3 koronáért ifj. Klein Mór könyvkereskedése árusítja.

* *Ternovszky Margit fővárosi bemutatkozása.* A D. M. K. E. javára rendezett fényes hangverseny keretében a pünkösdi ünnepek alatt mutatkozott be a fővárosi közönségnek a nagy tehetségű művészasszony, Ternovszky Margit, akit az aradi közönség a téli színházi szezon alatt ismert meg. A hangverseny fényesen sikerült. A Royal szálló díszterme zsufolásig megtelt előkelő közönséggel. Megjelent a hangversenyen D. Orsay grófnő urhölgy kíséretében Augustza kir. hercegasszony, akit a kulturregysület részéről Daniel Ernő báróné, Teleky Arvéd gróf, Imling igazságügyi államtitkár és Gallovich Jenő főtitkár fogadtak. A hangverseny ritka szép műsor mellett folyt le. Jászay Mari, Szamosi Elza, Raskó Gézával együtt lépett fel és mutatkozott be a fővárosi közönségnek Ternovszky Margit és pedig diadalmas nagy sikerrel. A művészasszony a közönség lelkes, zajos ovációjára négy dalt énekelt. Első egy szomorú, bus norvég mūdál, Grieg Solveygs dala volt. Majd egy nehéz opera áriát, Bajazzókból a madarak dalát énekelte gyönyörű koloratúrával. Végül a közönség tapsát Csiky Enyelgés és Dienzl Liliomszál című két magyar mūdállal köszönte meg. Ternovszky Margit fővárosi bemutatkozásáról kivétel nélkül a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a fővárosi lapok. Valamennyi megállapítja a fényes nagy sikert és nagy művészi jövőt jósolnak a gyönyörű hangú, bájos művészasszonynak, akinek őszre tervezett színházi szereplését nagy érdeklődéssel várják.

* *Az Uránia színház műsora.* Csütörtökön kerül utódjára bemutatóna az *Uránia* színház nagy sikert aratott új műsora, melynek minden egyes számát nagy tetszéssel fogadta a közönség. Elsőrangú érdekesség a délfranciaországi szurokipar, mely olyan eredeti kereseti forrással ismerteti meg publikumunkat, amilyenről mifelénk még nem is hallottak. A műsor többi száma is gondoskodik arról, hogy a közönség pompásan szórakozzék. A legközelebbi műsort

pénteken mutatják be. Az Uránia színház műsorának disztigvált jellege megérdemli, hogy a közönség a legnagyobb pártfogásában részesítse az Uránia előadásait. 791

Gyengült a piac-bojkott.

Az élelmickek árcsökkenése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 2.

Ujarad termelői, dacára a hivatalos testület, a községi előljáróság nagyhangú kijelentéseinek, egy napi sztrájk, illetve bojkott után belátták, hogy az általuk megindított mozgalom nemcsak nevetségessé teszi őket — ez talán nem hatna oly érzékenyen a kemény koponyájú atyafiakra — hanem óriási kárt is szenvednek. Belátják már huszonnégy órai gyermekes dacolás után, hogy nem az aradi közönséggel, sem nem Arad város hatóságával huznak ujat, hanem a saját koponyájukat ütik meg, mert fejfel mentek a falnak. Annak a néhány embernek az érdekében, akik ellen épen az elővásárlási tilalom szól, zárták ki önmagukat arról a piacról, ahol az egész országban egyedül álló magas árakat kaptak termelvényeikért. Ma már tudják, hogy nem annak a sok száz kertészcsaládnak az érdeke, hogy csak Ujaradon legyen napi piac. Látták, hogy az aradi közönség pénzeért versenyre kelnek mások, akik alighogy az ujaradi asszonyok visszavonultak a piacról, rögtön elfoglalták az üresen maradt helyet.

A mai zöldség piacon volt áru bőven. Az árak tetemesen redukálódtak. Kisszentmiklós községből tömegesen jöttek be a termelők, akik ma még éltek az új intézkedés által okozott átmenet és zökkenői kínálta privilegiummal, de azért csak normálisan emelt árakat kértek áruikért. Holnap, holnapután az aradi közönség, felismerve a helyzetet, az ujaradiakat a maguk által kovácsolt fegyverekkel visszaverve, összetart és nem is gondol többé azokra, akik évtizedeken át itt a zsirját szívták, rajta élőködtek és meggazdagodtak.

Csak tartsanak Ujaradon naponként piacot, ott kotyavetyéljék el a kitarító és nehéz munkával termelt áldását a földnek, kiszolgáltattva néhány nagyvásárló profit dühének és ráutalva arra a néhány családra, akik Ujaradon majd naponta felkeresik a piacot. Majd az ujaradi takarékpénztárakban mondják meg, vajjon mennyivel apadt a betétek állománya, melyet eddig az aradiak pénze duzzasztot tekintélyes magasságra.

Csak bizzanak a nagyvásárlókban. Ha még nem tudják, mi megmondhatjuk nekik, hogy néhány nap múlva azok fognak könyörögve jönni hozzájuk, és kérik, hogy foglalják el újból az aradi piacot, mert a vasúti szállítás költségei és kellemetlenségei teszik őket versenyképtelenné. Már készül az ekszportörök kartellje, mely diktálni akarja az árakat, hogy a termelőn vasalja be azt, amit az új helyzeten veszítenek.

Az aradi közönség kitartásán meg kell törnie ennek az oktalán harcnak,

melynek csak a termelő látja kárát, ki félre vezetve nem veszi észre, hogy az elővételi tilalom csak a termelőnek használ, a kit közvetlen érintkezésbe akar hozni a szabályrendelet a fogyasztóval illetve vevővel.

Javult a helyzet.

A mai piac majdnem normális keretekben volt megtartható. A kora hajnali órákban megindult a termelők nagy áradata. Jöttek elegendő Ujaradról is, de a nagy tömeget Kisszentmiklós és más Aradhoz közelfekvő falu szolgáltatta. A nagyárusok hiányzottak a piacról s így az árak már ma a jelentős hozatal mellett természetesen mederben mozogtak. Ujaradon természetesen ma is sokkal olcsóbb volt minden, aminek nem a termelők, hanem az ekszportörök látták a hasznát. Mert bizony, amikor több úri asszony is megjelent az ujaradi haretéren, amelynek porában elhelyezkedtek az árusok, jónak látták a helyzet magaslatára emelkedve működésbe hozni az árprést és a magánfogyasztóknak éppen olyan drágán adták el a nagyárusok és kofák által össze nem vásárolt másodrendű árut, mintha a budapesti vagy bécsi piacon álltak volna.

A hivatalos árjegyzék szerint Aradon a borsó literje 60–80 fillérért, saláta darabja 2–4 fillérért, ugorka 8–30 fillérért, kelkáposzta 4–8 fillérért, tök 120–140 fillérért, retek 2 csomagja 6 fillérért, hagyma két csomagja 6 fillérért, kalarábé 7–8 darabja 20 fillérért kelt el. Ujaradon a kofák és ekszportörök a következő árakat fizették: borsó literje 50–60 fillér, saláta 3 darab 2 fillér, ugorka 4–20 fillér, kelkáposzta 2–4 fillér, tök 80–100 fillér, retek 3 csomag 4 fillér, hagyma 3 csomag 4–6 fillér, kalarábé 15–20 darab 20 fillér.

Megemlítendő, hogy a hatóság nem szemléli tétlenül azt az adózó harcot, melyet az ujaradiak indítottak Arad ellen. Természetesen még most nyilvánosságra nem hozható intézkedésekkel készül a város vezetősége a közvélemény kívánságának megfelelő elővételi tilalom épségben tartása mellett is a piaci behozatalról oly mértékben gondoskodni, mint az az aradi közönség igényeinek megfelel.

Az ujaradi piac.

Ma reggel megint nagy élelmiszer-piac volt az ujaradi vásártéren. A termelők majdnem mind odavitték áruikat és csak egynehányan jöttek be az aradi piacra. Már reggel négy órakor nagy volt a forgalom. Az aradi nagyvásárlók, vendéglősök tömegesen vásárolták különösen a zöldségfélét, de igen sok aradi magános ember és asszony is ma már Ujaradon vásárolta be napi szükségletét. Igen nagy számban mentek ki az aradi kofák. Négy órakor már ötven-hatvan kofa volt künn, akik tolókosikban hozták át az Ujaradon vásárolt árut és drágább áron adták el az aradi piacon. Az ekszportörök kosarakba rakva szállították az árut kocsikra és onnan tovább az állomásra. Reggeli nyolc órára már az ujaradi piac készletének legnagyobb része elfogyott.

Az ujaradi képviselőtestület ülése.

Ujarad közönsége ma kora reggeltől kezdve élénken tárgyalta az aradi piac bojkottját. Különléle hírek terjedtek el és azt is beszélték, hogy a bojkott már elérte célját, mert az aradi élelmiszer kereskedők voltak a polgármesternél, kérték őt, hogy szüntesse be az elővételi tilalmat, mert a kereskedők reggel 8 óra után már csak fonnyadt árut szállíthatnak. A polgármester e hír szerint biztató ígéretet adott a küldöttségnek. E hír természetesen nem bizonyult valósnak.

Ma délelőtt Ujarad község képviselőtestületének ülése volt a község háza gyűléstermében. Az ülésen egyéb tárgyak között ezzel az ügyvel is foglalkoztak. Az ülés előtt Schaffer főszolgabíró figyelmeztette a képviselőtestületi tagokat, hogy ne hozzanak olyan határozatot, mely a bojkott látszatát keltené. A kapacitásnak megvolt az eredménye úgy, hogy a gyűlésen mérsékelték kissé magukat az ujaradi harcosok. Felszólalt először Filip János országgyűlési képviselő. Kijelentette, hogy az ujaradi termelők érdekeit súlyosan sérti az aradi új szabályrendelet, amely ellen nekik védekezni kell. A védekezés céljából szükséges, hogy az ujaradi, naponkénti élelmiszerpiac állandósítsassék.

Több képviselőtestületi tag, jobbára termelő, szólalt fel még ezután, mire elhatározták, hogy az ujaradi élelmiszerpiacot állandósítják és ennek érdekében Temesmegyéhez és azon keresztül a belügyminisztériumhoz fordulnak.

Az ujaradi főszolgabíró nyilatkozata.

Schaffer Béla ujaradi főszolgabíró ma ezeket mondta munkatársunknak:

— A magam részéről ma is azt állítom, hogy az ujaradiak nem üzentek bojkottot az aradi piac ellen. Az ujaradi képviselőtestület közgyűlése előtt én magam figyelmeztettem a termelőket, hogy kerüljék a látszatát annak, mintha itt az aradi piac bojkottálásáról volna szó. Mindössze annyiban áll a dolog, hogy mivel az ujaradi termelő kevesebb fáradtsággal és idővel tudja értékesíteni áruját itthon, mi arra törekszünk, hogy a naponkénti élelmiszer-piac állandósuljon. Erre a községnek a kereskedelmi minisztertől 1889-től joga van és eddig ugylátszik azért nem élt e jogával, mert nem volt szükség arra. Tegnap óta azonban belátták, hogy nincs szükségük átmenni az aradi piacra, mert itt is el tudják adni áruikat. Ezért ha csak lehet, az ujaradi termelők ezentúl is csak itt fogják eladni áruikat és legfeljebb azok mennek majd át az aradi piacra, akik ott jobban vélik eladni termelésüket.

Egy érdekes terv.

Az Aradon fennálló piaci drágaság és az ujaradiak bojkottja, mely a drágaság megszüntetése miatt ütött ki, Szakolczay Lajost, az aradi kir. ügyészség vezetőjét arra indították, hogy egy életképes eszme megvalósítását kísérelje meg, mellyel a piaci mizériáknak egyszer és mindenkorra véget szándékozik vetni. A terv nagy vonásokban a következő:

A vezető kir. ügyész érintkezésbe lép a város vezetőivel, hogy engedjék át neki a régi vízvezeteki művek mellett levő tiz holdnyi és a nagy erdő felé fekvő városi ingatlanból husz holdnyi, összesen tehát harminc holdnyi területet konyhakertészet céljaira. Az állam a városnak meghatározott bérösszeget fizetne és már a folyó év őszétől kezdve konyhakertészetet üzne a bérbevett területen. A föld megmunkálását rabokkal végeztetné. Ily módon körülbelül százhusz rabot foglalkoztatnának állandóan a földeken és veteményes kertekben. A rabok mindegyike napi 20 fillér bért kapna és az államnak sem volna célja lucratív gazdaságot üzni. Ezáltal nagy mértékben hozzájárulna az állam a normális piaci árak kialakulásához és a konyhai termékek árának lecsorításához.

Mária-Nosztrán és Illaván már hosszabb idő óta foglalkoztatják ilyen módon a fegház és börtön lakóit. Az állam a nagyközönség érdekeinek megvédése mellett egy más fontos célnak elérését is elősegítené. Hozzászoktatná a rabokat az intenzív földmivelés üzéséhez és a földnek gazdaságosabb kihasználásához. A

földmivelés meghonosítása a rabok között sok tekintetben nemesítőleg is hatna azok lelki világára.

Szakolczay kir. ügyész tervei szerint a konyhakertészethez szükséges ismeretekre a rabokat képzett kertészek tanítanák, akiket az állam fogházori minőségben alkalmazna. Az aradi fogházban évenként körülbelül 1000 rab van szabadságvesztés büntetés alatt, s így állandóan lehetne őket foglalkoztatni a megművelt területeken. A rabok között évenként több bolgár kertész rab van, akik szintén a beoktatás munkáját végeznék.

Varjassy Lajos polgármesterrel és Lőcs Rezső gazdasági tanácsossal is érintkezésbe lép a vezető ügyész, akik valószínűleg nem fognak idegenkedni attól, hogy az ügyészségnek ily célra ezeket az ingatlanokat rendelkezésre bocsássák. Az igazságügyminiszter is meg fogja adni beleegyezését az aradi királyi ügyésznek a rabok illetően való foglalkoztatására és remélhető, hogy a szép terv már a folyó év őszén megvalósul. A mizériák pedig ennek a hatása alatt megszűnnek, mert a termelők és a kofák kényszerítve lesznek a konkurenciával lépést tartani és a konyhai vetemények árát a normális nivóra leszállítani.

Diósy Nusi lámpaláza.

*

Beszélgetés az új primadonnával.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 2.

Csak nagyon kevesen tudják, hogy a *Tárjárás* ma esti előadása majdnem elmaradt. Az utolsó pillanatban Nusi, a fess Mogyoróssy önkéntes, katonásan kijelentette Erdélyinek:

— Kedves dirikém! Ugy be vagyok rekedve, mint annak a rendje. Azt a jégen kopogó rézangyalát, nem tudok elmenni az aradi előadásra, mert csak nem mutatkozhatok be ilyen indiszpozícióval.

Erdélyi izgatottan rohant a gyengélkedő Nusihoz:

— Nusi, az istenért, ilyen ne csinálj. Mi lesz velünk? Mi lesz az aradi vesztőhelylyel és a váradi szintársulat dicsőségével? Számoltál azzal, hogy az aradi ujságírók elevenen felnyársálnak bennünket, ha nem viszünk át Téged, az ottani jövődi primadonnát? Meg azután a hazafias kötelesség. Nusi, egyszóval jönni fogsz velünk, történjék bármi is.

Nusi nem tudott ellentállni a hazafias kötelesség teljesítésének és hogy megmutassa, milyen jó honleány (és milyen jó primadonna) eljött Aradra, ahol jött, látott és győzött.

Az *Aradi Közlöny* munkatársa ma előadás előtt beszélgetést folytatott Diósy Nusival, akit megkérdezett, igaz-e, hogy nem akar Aradra jönni.

— Ezt határozottan cáfolja meg, — mondotta Nusi. — Ugy-e, eljövök maguktól? — kérdezte egyik nagyváradi ujságíró vendégtől.

— Fájdalom, igen — volt a válasz.

— Nekem nagyon tetszik Arad — folytatta Nusi — sokkal jobban, mint Nagyvárad. Milyen szép ez az impozáns boulevard — mondotta az Andrassy-térre mutatva. Olyan nagyvárosias. Mondja csak — kérdezte tréfás félnépséggel — milyen a közönség?

— Hát bizony nagyon szigorú.

— Ne mondja. Ma már egy rosszmájú ujságíró is említett nekem ilyesmit, de én azt gondoltam, hogy csak ugrasztani akar. Tudja, soha életemben nem volt lámpalázam, de ma, nem tudom miért, ez egyszer félek. Attól félek, hogy nem fognak tapssal fogadni, mint Váradon szoktak. Kérem, — fordult a váradi ujságírók

felé, tapsoljanak legalább önk és mentsék meg Nagyvárad becsületét.

Fzek azután megigérték a „támogatást”, — ámire azonban, mint lapunk más helyén kitűnik, az előadásra nem volt szükség.

— Ki játszotta előttem Mogyoróssyt? — kíváncsiskodott tovább Nusi.

— Rontay Boriska, a direktor felesége.

— Fess volt?

— Nagyon.

— Akkor én biztosan nem fogok tetszeni, — mondotta komikus kétségbeeséssel. — Hanem úgy látom, hogy mégis érdeklődnek irántam és büszke vagyok rá, hogy a fogadósok versenyeztek értem, hogy hová szálljak. Ebből látom, hogy nem vagyok teljesen közömbös.

Ráterelődött ezután a beszélgetés az esti bankettre.

— Látják! — mondotta Nusi és rámutatott szürke, nyersselyem princesse ruhájára, — csak ezt hoztam magammal, mert nem tudtam, hogy bankett is lesz. Hogy fogok én ott megjelenni, mikor a toalettjeim már utban vannak Velence felé? Én magam Aradról megyek utána.

Ki lesz a szomszédom a banketten? — kérdezte.

— Egy előtér habitue és mecénás — volt a válasz.

— Nekem nem kell a pénze.

— Akkor majd én fogok udvarolni magának, — jegyezte meg egyik jelenlévő. Nekem nincs pénzem.

— Azt nem bánom. Maga snájdig fiu. Tetszik nekem.

Közben Nusi a ridiküljébe nyult valami irásért, amelylyel egész csomó ezres és száz bankjegyet rántott ki.

Miért hurcol magával ennyi pénzt, miért nem teszi bankba, nem fél, hogy ellopják? — kérdezték.

— Nem félek, — válaszolt Nusi pajkos mosolylyal, — azután meg kell, hogy sok pénz legyen nálam. Megyek a Lidóra.

A színészek ezután sokat beszéltek Nusi jó szívééről és kollegialitásáról. Ma is ő mentett meg bennünket a veszélytől — beszéltek. Kártyáztunk a vonaion és az ármányos *Hajnal* Gyurka elnyerte az utolsó fillérünket is.

— Ne busuljatok gyerekek, — mondotta Nusi — a pénzeteket legalább a vesztőhelyért vesztettétek el. Kárpótlásul hoztam nektek valamit. Ezzel kibontott egy csomagot és tizenkét darab gyönyörű sült csirkét tett elének. Ilyen kollega Diósy Nusi.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi katolikus háziasszonyok egyletének kérvénye. Megittuk, hogy az ujonnan alakult egyesület városi támogatást kért. A polgármester mielőtt a kérelmet érdemleges határozathozatal céljából a törvényhatósági bizottság elé terjesztené, azt tárgyalás és véleményes jelentéssel végezt a főkapitány elnöke alatt: *Lőcs Rezső* tanácsnok, *Posgay Lajos* dr. tiszti főorvos, *Reicher Károly* főügyész, *Virágh Lajos* főmérnök, *Kilényi János* főszámvevő, *Műlek Lajos* dr., *Mandl Vilmos* dr., *Neuman Adolf*, *Nesnera Aladár*, *Kristyóry János*, *Varjassy Árpád*, *Kovács Vince*, *Ring Géza*, *Steigerwald Alajos*, *Domonkos Lajos*, *Reisinger Sándor* és *Faragó Rezső* tagokból álló bizottságnak adta ki.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

Lehet-e a kaszárnyákban foglalni?

Miniszteri intézkedés.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 2.

A kaszárnya világa külön világ. A katonaság külön törvények, katonai törvények alá tartozik. Tehát afféle állam az államban, külön szervezet. Am ez csak a büntető és fegyelmi ügyekre vonatkozik. Polgári ügyekben a katonaság is csak úgy a civil bíróság alá tartozik, mint minden ember. Csakhogy ezen a téren is lehetnek összeütközések, amint ez ma megtörtént.

Pár hónappal ezelőtt egy Pécselt állomásozó főhadnagy öngyilkos lett. A hitelezők perrel támadták meg a hagyatékot és végrehajtást vezettek ellene. Az öngyilkosság napján katonai bíróság jelent meg az öngyilkossá lett főhadnagy lakásán s ami ingóságot találtak, azt mind összeszedték és a kaszárnya épület egyik szobájában helyezték el. A szoba ajtaját pecséttel látták el s az alezredes kiadta a szigorú parancsot, hogy a szobába senkinek sem szabad bemenni.

Közben a bíróság elrendelte a végrehajtást a hagyatéki ingók ellen s a bírósági végrehajtó tegnap kötelelességszerűen megjelent a kaszárnyában. Felkereste a laktanyaparancsnokot és előadta, hogy mi járatban van. A laktanyaparancsnok kétségkívül kellemetlen helyzetbe került ezzel. Ha megtagadja az asszisztálást a bírósági végrehajtónak, akkor súlyos vétséget követ el az ő Felsége nevében ítélkező polgári bíróság ítéletének végrehajtója ellen. Ha nem, akkor meg vét az alezredesi parancs ellen, mivel nem lehet másként fogantatosítani a végrehajtást, mintha feltörnek a katonai pecséteket és behatolnak abba a szobába, ahol a hagyatéki ingók elraktározva voltak.

A laktanyaparancsnok éppen egy százados volt, aki úgy oldotta meg a súlyos problémát, hogy elsősorban teljesítendőnek minősítve a reá, mint katonára feltétlenül kötelező alezredesi parancsot, lehetetlenné tette a végrehajtás fogantatosítását. Viszont azonban a polgári bíróság nem tartozik figyelembe venni, hogy egy katona milyen szempontból tagadja meg a végrehajtásnál való asszisztálást és annak lehetővé tételét.

A végrehajtó, ha szigorúan ragaszkodik törvényadta jogához, egy rendőrt hivat, karhatalommal próbálja meg a végrehajtás fogantatosítását s ha ez se elégséges, kívánatára előáll akár egy század katonaság s így a katonaság jelen esetben katonasággal szemben lett volna kénytelen érvényt szerezni a polgári bíróság ítéletének.

Am a végrehajtó nem akarta ezt a fura helyzetet provokálni. Megelégedett azzal, hogy a laktanya ügyeletes százados aláírásával jegyzőkönyvet vett fel, amelyben az megtagadja a végrehajtás lehetővételét, amely visszament a bírósághoz, ahonnan azonnal távirati megkeresést intéztek az igazságügyminiszterhez azzal, hogy a katonaság ellene szegült a bírósági végrehajtónak. A távirati megkeresésnek gyorsan megvolt az eredménye. A honvédelmi miniszter — mint tudósítónk jelenti — ma táviratilag intézkedett az ezredparancsnokságnál, hogy a végrehajtást azonnal tegyék lehetővé. Ami csak azt bizonyítja, hogy a kaszárnyában is, amely pedig sok tekintetben külön világ, épp oly könnyen lehet foglalni, mint a szegény civil ember lakásán, még akkor is, ha egy feljebbvalói parancs másként szól.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 3-án az időjárás: meleg, enyhe, elvélve csapadék, zivatarok.

— **Az új szultán trónralépése.** Konstantinápolyból jelentik: V. Mohamed szultán *Tevfik*, *Murad* pasákat és *Halid* basát megbizta mint bizottságot, hogy az európai udvaroknak adják tudtára a trónralépését. A bizottság elutazott tegnap Konstantinápolyból. Első állomása Bécs, majd Pétervár, végül Berlin lesz.

— **A budai görögkeleti szerb püspök-választás.** *Karló*cáról táviratozzák: A görögkeleti szerb szinodus legközelebb össze fog jönni, hogy a budai görögkeleti püspök-választás tárgyában intézkedjék. A jelöltek *Jankovich* kruszedoli, *Vidiczky* György kovini és *Zupkovic* N. archimendriták.

— **Damjanich Jánosné a vesztőhely bizottság védnöke.** Budapesti tudósítónk telefonálja: *Ozvegy Damjanich János* nénél az aradi vesztőhely bizottság nevében megjelent *Barabás Béla* országgyűlési képviselő, aki arra kérte a vértanu tábornok özvegyét, hogy a szent célra való tekintettel a vesztőhely megváltására irányuló mozgalom védnökségét vállalja el. *Damjanich Jánosné* köszönetet mondott *Barabás* nak a megemlékezésért és kijelentette, hogy boldognak érzi magát, hogy a szent föld csakugyan a nemzet tulajdonába kerül, amelyen a vértanuk emlékének megfelelő emléket fognak állítani. A védnöki tisztséget hálás köszönettel elfogadja.

— **A boszniai agrárbank.** Bécsből jelentik: A Reichpost szerint *Mandics dr.* szarajevói alpolgármester az agrárbank igazgatósági tagja, miután nem teljesültek azok a politikai feltételek, amelyek miatt elfoglalta az állást, lemondott. Ezzel a horvátok megtagadták közreműködésüket az agrárbanktól.

— **Uj női doktor.** Budapestről jelentik: A budapesti tudomány egyetemen ma avatták a bölcsészeti tudományok doktorává *Ferenczy Sárít*, *Ferenczy Zoltánnak*, a *Petőfi* társaság alelnökének leányát.

— **A kabaréművész nő vállalata.** Budapesti tudósítónk jelenti: *Bálint Dezső* színházi vállalkozó a múlt évben bére adta a Teréz-köruten lévő kabarét *Szalay József dr.-nak* évi 14.000 koronáért és a bruttó-bevétel 20 százalékaért; azonkívül kötelezte magát *Szalay*, hogy *László Rózi* kabaréművésznőt társul veszi az üzlet-hez. Az egyezés értelmében a társaknak 12.500 korona óvadékot kellett letenniük, amely összeg felét *László Rózi* augusztus 20-án lefizette. A következő hónapban *László Rózi* kitették az üzletből, az óvadékot azonban — nem kapta vissza. Februárban a művész nő vizsátért a köruti hajlékba, de csakhamar kilépett, mert a kabaré nem jövedelmezett. Az óvadékkal azonban még mindig nem számoltak el, mire *László Rózi* följelentette *Bálint Dezsőt* és *Szalay József dr.-t*, mert állítólag *Szalay* a művész nő által letett óvadékot, mint bért számolta el *Bálinttal*, aki pedig tudta, hogy az összeg *László Rózi* pénze volt. Egry rendőrkapitány már kihallgatta *Bálint Dezsőt* és *Szalay József dr.-t* és az iratokat áttette az ügyészségre. *Bálint Dezső* ma nyilatkozott egy hírlapíró előtt, hogy *László Rózi* nem társ, hanem a kabaré tagja volt. *Szalay* igazgató az ő ajánlatára szerződött.

— **A vesztőhelyért.** Ma a következő sorokat intézte hozzánk *Varjassy Lajos* polgármester: Az *Aradi Közlöny* *Tekintetes Szerkesztőségének*. Az aradi tizenhárom vértanu kivégzési helyének megvétele céljára küldött 177 korona 88 fillér hazafias adományáért fogadja Arad szab. kir. város közönsége nevében hálás köszönetem kifejezését.

— **Áthelyezések.** A hivatalos lap a következő áthelyezésekről ad hírt: *Nádpataky Ágoston*, VIII. számú csendőrkerületbeli főhadnagy, az aradi 2. szakasz parancsnoka, segédtiszi minőségben a VI. számú csendőrkerület törzséhez *Székesfehérvárra*; *Márialaky Imre*, I. számú csendőrkerületi főhadnagy, a dési I. szakasz parancsnoka, szakaszparancsnoki minőségben a VI. számú csendőrkerületbe: *Sopronba* helyeztetett át.

— **Halálozás.** Gyulaféhérváron ma halt meg *Lobstein Salamon* tekintélyes nagykereskedő. A megboldogultban, aki 64 évet élt, *Koch Dániel* aradi műszerész apósát gyászolja.

— **Nem lesz tüzértaktanya.** Megirtuk már hetekkel ezelőtt, hogy a hadügyminiszter azzal küldötte vissza a városhoz a tüzértaktanya terveit, hogy átalakította azokat s így most az építésnek nincs akadálya. A miniszter egyuttal kijelentette, hogy most már véleménye szerint a férőhely díjak, körülbelül 67 ezer korona, fedezik az építési tőke amortizációját. A főszámvevő számítása szerint azonban a város óriási terheket venne magára az építkezéssel, mert az átalakított tervek körülbelül 37 ezer korona többletköltséget okoznának s az építkezési összeg az eredeti 1490000 koronáról 1600000 koronára emelkednének; ennek megfelelően az amortizáció 83 ezer koronáról 105 ezer koronára szökik fel. Az építészeti bizottság ma délután tartott ülésében azt hozta javaslatba, hogy a közgyűlés mondja ki, hogy csak az esetben épít laktanyát, ha a hadügyminiszter december 31-ig kötelező ígéretet tesz az amortizáció teljes fedezésére. Ha nem, akkor a város a már megszerzett telkeket gyáralapítási célokra fordítja.

— **A bornyilvántartás.** A magyarországi bortermelés és borkereskedés életében alig történt még adminisztrációs intézkedés, amelyik akkora hullámokat vert volna, mint a bornyilvántartás vezetésére vonatkozó miniszteri rendelet. Az ország borkereskedőinek mozgalmát az aradi kereskedelmi és iparkamara vezette, még pedig — mint a földművelési- és kereskedelemügyi minisztereket, hogy a nyilvántartás vezetésére vonatkozó utasítást vegyék revízió alá s annak nagyrésze teljesíthetetlen intézkedéseit módosítsák. A kamara e feliratát támogatás céljából megküldte az ország összes kamaráinak, az OMKE és a Kereskedelmi Csarnok elnökségének s ezek is csatlákoztak az aradi kamara által indított mozgalomhoz. A testületek fellépésének eredménye az a leirat, melyben *Darányi* miniszter ma értesítette a kamarát, hogy a bornyilvántartás vezetése csak július hó elején lép életbe s hogy az előírást a kamara javaslataihoz képest módosította, enyhébbé és megvalósíthatóbbá tette.

— **Mulatás közben.** Tudósítónk írja: Pünkösd másnapján Végegyházán mulatás, táncolás közben összeveszték *Szóté András* és *Mihalek Adám*. Szóváltás közben *Szóté* rovolvert rántott elő s kétszer egymásután belelőtt *Mihalek* be. A golyók a mellcsontban akadtak meg. A meglőttben volt még annyi erő, hogy egy sörösüveget felkapva, ellenfelét agyba-főbe verte, a földre taposta, úgy, hogy ez utóbbinak állapota reménytelen. A koresmából mind kiszaladtak s így senki sem akadályozta meg a verekedést.

— **Rejtélyes halál.** Ruttkáról táviratozzák: *Vogelhut Gyula* ruttkai állomásfőnök ma reggel öt órakor a szolgálatából hazatért. Midőn lakásába belépett, látta, hogy felesége *Browning* revolverével babrál. Elakarta tőle venni, a fegyver azonban elsült. Egy golyó *Vogelhut* hasába furódott, aki nyomban meghalt. Megindították a vizsgálatot.

— **A hattyu, mint életmentő.** Budapesti tudósítónk jelenti: Erdekes jelenetnek voltak szemtanui tegnap azok, akik a városligeti tónak a koresolyázó-csarnok felőli oldalán sétálgattak. Egy kis fiu zsemlye-darabokat dobált a vízben uszkáló hattyuknak. Közben egy idősebb férfi haladt el a fiúcska mellett s — nem lehet tudni, szándékosan-e, vagy véletlenül — megtaszította úgy, hogy a gyermek a vízbe esett. A víz ugyan nem igen több egy méternyinél, de a fiu is csak 6—7 éves volt s így komolyabb baja is eshetett volna. Amde a fiúcska jól tudott uszni s azonnal elkezdte az uszótempókat csinálni. Csakhogy a rubája, cipője tele merült vízzel és húzta lefelé, de még hirtelen zavarában az irányt is eltévesztette s nem a közelebbi, hanem a távolabbi part felé uszott. E közben a fiu apja, aki a part felső részén beszélgetett valamely ismerőssel, észrevette a balesetet s kétségbeesetten rohant a víz felé, hogy beleugrik és a gyermeket kimenteni. De hirtelen megállott egy különös látványra. Az egyik jól kifejlesztett öreg hattyu ugyanis nyilegyenesen a parttól a fiu felé uszott s aztán közvetlen közelében haladt egy darabig, valószínűleg újabb zsemlyedarabokat várva tőle. A fiu azonban még inkább praktikus módon fogta föl a dolgot s kinyujtva a kezét, keményen belemarkolt a hattyu keblén duzzadó puha pehely-tömegbe. A hattyu meg is ijedt, de menekülni is akart a kellemetlen tehertől s ezért a legnagyobb erőfeszítéssel uszott vissza a part felé, magával hurcolva a belé kapaszkodó gyermeket. Így aztán csakhamar karjaiba ölelhette az apá a hattyu akarattal segítségével megmenekült fiát.

— **Algyógyfürdő.** A külföldi fürdőkkel sikeresen versenyez hazánkban ez a csodás gyógyhatású s évről-évre fejlődő gyógyhelye, a magyar előkelő társadalom kedves találkozója. Méltán történik ez. Az algyógyi vasas lap az elemzés tanúsága szerint nagyon jó anyag lapfürdők készítéséhez. A lap vízbeoldhatatlan részének nagy vastartalma arra enged következtetni, hogy a láptelep anyaga az idő folyamán úgy gyógyhatásában, mint értékében még nyerni fog. *Villamos gyógymód*, *Faradó massage*, *Vibrator*. *Gyógyjavalkatok*: A főnebb elmondottakat összegezve, azon bántalmak, melyeknél a fürdőknek céltudatos és okszerű alkalmazása mellett gyógyulás érhető el, a következők: Belsőleg, mint ivó gyógymód egymagában vagy különböző hozzátételel: 1. Gyomor, bél, máj- és epehólyag betegségei, sárgaság, epekövek; 2. Vesekövek és hólyagbántalmak. 3. Izomszusz és idült ízületi gyulladásoknál; továbbá az ezen bántalmak után visszamaradt idült merevségeknél. 4. Különböző idegbántalmak kapcsán fellépő bénulások, csont- és csontthártyaloboknál, csonttörések eseteiben. 5. Bőrbántalmaknál, idült viszketéseknél, alszárfelekelyeknél, idült izzadmányok felszivását siettető esetekben. Felhívjuk olvasóink figyelmét lapunk hirdetési rovatára is.

— **A Gambrinus éttermében** mindennap mozgófénykép. Unnep és vasárnap délelőtt, valamint minden esütörtökön este katonazené. Szabad bemenet. Junius hó 5-én, szombaton este arany-tombola. Tisztelettel Kánya Géza. 1567

— **Szeplők és májfoltok ellen** használjon eredeti *Kárpáti-féle Benzoetej-erémet* és *Benzoetej-szappant*. Kapható a készítőnél: *Kárpáti János* gyógyszerárában Arad, *Boros Béné* tér 15. szám. 893

— **Francia likőrök** legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér *Vojtek és Weisz* nál. 171

A kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

SALVATOR

vese- és hólyagbajoknál, köszvényed, cukorbetegségnél és hurutos bántalmaknál kitűnő hatás.

Természetes vasmentes szervesanyag.

Kapható ártanyviszkereskedésben vagy a *Szinye-Lipőc* Salvator-forrás Vállalatnál Budapest, V. Rudeifalparté.

SARG-féle **60**
KALODONT
LEGJOBB
FILLÉT FOG-CRÉM

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

A lóhátí permetező. Kiszjolsvai Szabó Zoltán, az aradhegyaljai szőlősgazdák egyesületének elnöke, vonatkozással az „Aradi Közlönynek” a lóhátí peranospora permetezőkről annak idején megjelent közleményére, arra kérte lapunkat, hogy közöljük, miszerint utóbb bebizonyított, hogy a Nechvile Ferenc bécsi gyáros-féle lóhátí permetezők a Hendi aradi gépgyáros által készített ilyen gépek forgalomba hozatala előtt már használatban voltak és hogy e kétféle gépet teljesen külön és önállóan készítik.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás. — Budapest, június 2.
Amerika $\frac{3}{4}$ -el magasabb, 3 ezer méterháza 20 fillérel magasabb.

As árak 50 fillérenként számítva:

	Dell zárlat	2 óra zárlat
Tengeri 1909. júliusra	7.99—7.90	7.89—7.90
Tengeri 1910. májusra	.20—7.21	7.22—7.23
Buza 1909. októberre	13.35—13.36	13.36—13.37
Rozs októberre	10.26—10.27	10.26—10.27
Zab októberre	7.59—7.60	7.65—7.66

Zárul 5 órakor.

Cs. trák hitelrészvény	641.50
Magyar hitelrészvény	754.25

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909. június 3-án, csütörtök:

1. Kis énekesek. Életkép. — 2. Vívóakadémia. Sportkép — 3. Pali vőlegény. Bohózat. — 4. Szurokipar. Természet után. — 5. Kedélyes részeg. Kacagtató. — 6. Egy anya kálváriája. Dráma. — 7. Képek a hadseregről. Természet után. — 8. Mariska kőről. Vigjáték.

Előadások délután 6, fél 8, és 9 órakor.

Az előadásra hármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Június 15., 16. és 17-én

Az Ur Jézus

3 felvonásban, 188 színesen vetített és 18 mozgófénykép-pel. Irta és felolvassa Hock János.

IDEGENEK ARADON.

— Június 2. —

Fehér Kereszt szálloda. Pollák Imre utazó Bécs. — Kontor K. utazó Budapest. — Guttman Mihály utazó Budapest. — Gyulai Samu utazó Budapest. — Philipp Richard utazó Budapest. — Biró Balázs ügyvéd és neje Kolozsvár. — Rényi Zsigmond mérnök Budapest. — Müller Róbert tanár Orosháza. — Weiner Ármán utazó Budapest. — Rosenthal Lajos utazó Budapest. — Hajdu József kereskedő Debrecen. — Fejes Jenő mérnök Arad. — Klejn Abrahám utazó Budapest. — Hönig Albert utazó Budapest. — Iritz Lipót utazó Budapest.

Központi szálloda. Winkler Péter építőmester Facset. — Takács Jenő utazó Budapest. — Weisz Vilmos kereskedő Batta. — Zoltán Emil dr. ügyvéd Pankota. — Weisz Emil főkönyvelő Budapest. — Kuliner Gyula utazó Budapest. — Herzog Dagnes tisztviselő Borosbágy. — Schütz Dezső tükár Nagyvárad. — Baumann Károly művész Budapest. — Stein Gyula tisztviselő Körösbánya. — Epstein Gyula utazó Budapest. — Dózsa Béla utazó Budapest. — Gedó Henrik utazó és neje Budapest. — Valér Gusztáv utazó Budapest.

Vass szálloda. Krotz János egédjegyző Szécsány. — Pauló István mérnök Debrecen. — Brasch József kereskedő Sajószentpéter. — Sándor Gábor utazó Csorvás. — Eichner Vilmos utazó

Györök. — Friedmann Lipót utazó Temesvár. — Meres József szállodás Szentes. — Ozv. Kállay Jánosné magánzó Pajana. — Dávidovics Jenő utazó Budapest. — Grat Károly karmester Budapest. — Sorn Andor hivatalnok Nagyhalmagy. — Fabián Ernő ügyvédjelölt Komárom.

A KÖZÖNSÉG KÖRÉBŐL.*

A Béla-téri autobusz-megálló.

Igen tisztelt Szerkesztőség!

Kérjük a t. Szerkesztőséget, adjon helyet panaszos sorainknak. A lent jelzett lakosok és mindazok, kiknek naponta dolguk van a Béla téren, eddigelé Arad város autobuszain közlekedhettek, mivel a Béla-téri iskola mellett, a viadukt sarkán a közgyűlés határozata szerint feltételes megállóhely volt. Tegnap óta azonban a megállóhelyet megszüntették és bárha nagyon sokan csak azért vettünk havi bérletjegyet az autobuszra, mert itt le- és felszállhattunk, az autobuszvállalat vezetősége nem hajlandó kérésünknek eleget tenni és a feltételes megállóhelyet visszaállítani. Egyáltalában nincs indok arra, hogy éppen ezt a legforgalmasabb feltételes megállóhelyet szüntessék be, mikor nem egy olyan feltételes megálló van, ahol tízedrész annyi utas sines, mint itt.

A magunk kebelében is mozgalmat indítottunk már, hogy kérvényben forduljunk az igazgatóságához, esetleg a városhoz, de kérjük a t. szerkesztőséget is, hogy jogos panaszunknak b. lapjában is helyt adjon.

Arad, 1909. jun. 2.

Több Béla-téri lakos.

NYILTTÉR.*

Nyilatkozat.

Alőírott Paál Jób volt aradi hírlapíró, jelenleg makói lapszerkesztő ezennel kijelentem, hogy tévedésből írtam meg és állítottam az aradi kir. járásbírósnak, de a valóságnak meg nem felel az az állításom, miszerint Tóth Bélát az én megtámadtatásomra dr. Schmitt Sándor aradi ügyvéd ur bujtotta volna fel és az Arad és Vidéknek mult évi november hó 24-én megjelent számában a tárgyra nézve dr. Schmitt Sándor urat illetőleg ugyancsak tévedésből a valóságnak meg nem felelően írtam a fölötti izgatottságomban, hogy a nyílt utcán megtámadva lettem. Ujból kijelentem, hogy dr. Schmitt Sándor urnak az egész dologban semmiféle aktív része sem volt, miért is a valóságnak meg nem felelő állításaimért tőle ezennel bocsánatot kérek és jelen nyilatkozatomat az Arad és Vidékében és az Aradi Közlönyben közzétételem. Egyben köszönettel tudomásul veszem, hogy az ellenem folyamatba tett főmagánvádas bűntényeket dr. Schmitt Sándor ügyvéd ur megszünteti. Kelt Arad, 1909. május 29-én.

Előttünk:

Paál Jób.

Dr. Nagy Sándor s. k.

ügyvéd.

Dr. Büns Károly s. k.

ügyvéd.

Szivarok hüvelyek nagy választékban.

Az ezen soron alatt közöltékért nem vállal felelősséget a közlő.

Nagy választék

Lemez és vas zománcozott

Főzőedények,

Háztartási cikkek,

Konyha felszerelések,

Szőlőművelési eszközök,

Mindennemű szerszámok,

Gép és ipari cikkek,

acéi, nikkal és sárgaréz áruk

és mindennemű

Vas árukban

Kérjük szives megbizásait, melyek gondos kiszolgálásáról és jutányos számitásáról biztosítjuk.

Kitünő tisztelettel

1451

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése.

Üzleti berendezésünk és álványok f. évi július hó elején mérsékelt áron eladó.

Tulzsufolt raktár miatt

mélyen leszállított árakban kaphatók legújabb és legizlésesebb

üveg, porcellán és mosdókészletek.

Nagy választék függő és asztali lámpákból.

Legjutányosabb forrás

figurális disztárgyakból.

Legjobb minőségű china- és alpacca-ezüst disztárgyak, ugyszintén elsőrendű evőeszközök.

Képkerekezéshez óriási választék

Legjobb szerkezetű

2051

jégszekrények

minden nagyságban kaphatók.

FISCHER MÓR, Andrássy-tér 20. szám

Fischer Eila-palota.)

Megyei és városi telefon szám 569.

Valódi brünni szövetek

az 1909. évi tavaszi és nyári időnyre.

Egy szelvény 3.10 m. hosszú teljes férfiruhához (kabát, nadrág és mellény) elegendő, csak

1 szelvény 7korona
1 szelvény 10korona
1 szelvény 12korona
1 szelvény 15korona
1 szelvény 17korona
1 szelvény 18korona
1 szelvény 20korona

Egy szelvényt fekete szalonruhához 20-K-ért, színt-egy felöltőszövetet, turistalódot, melykamagarástb. gyári áron küld a miat megbízható és szolid cég ruindentú ismét postógyári raktár 5981

Siegel-Imhof Brünn.

Minták ingyen és bérmentve.

Az előnyök, a melyeket a magánvevő élvez, ha szövetségletét közvetlen Siegel-Imhof cégnél, a gyári piacon rendel meg, igen jelentékes. Szabott, legolcsóbb árak. Óriási választék. Mintahű, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen friss áruban.

Bolthelyiségek bérbeadása!

A Boros Béni-tér II. számú ház

1908 átalakítása következtében

folyó évi augusztus hó 1-től kezdve

bolthelyiségek bérbeadnak.

A bérfeltételek, ugymint a tervek betekint-
hetők az Ujaradi uradalmi sörfőraktárban
Arad, Boros Béni-tér 23. szám alatt.

Kávéház átvétel.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni,
hogy az Arad, Szent Pál-utca 10. szám alatti kávéházat újból saját vezeté-
sem alatt

„Erdélyi kávéház“

név alatt június hó 1-től átveszem és június 5-én déli 1 órakor

megnyitom.

Főtörekvésem, hogy igen tisztelt vendégeimet minden időben
tisztán kezelt italok és hideg ételekkel ellássam.

Hideg buffet!

Pontos kiszolgálás.

Szives pártfogást kér kitünő tisztelettel

Fülöp Károly, kávé.

Nincs többé tyukszem!! Nincs többé lábfájás!!

Tisztelettel felhívom a n. é. közönség figyelmét **Lázár Vilmos-
utca** (az Arad és Vidéke kiadóhivatala mellett) a mai kor igényeinek
teljesen megjelölő

modern cipő-üzletemre.

Számos évenyi gyakorlatom csakis elsőrendű üzletekben, úgy bel-
mint külföldön jogosítanak arra, hogy képes vagyok a legkényesebb ígé-
nyeknek is megfelelni és nagybecsű megrendelőimet kielégíteni.

A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, maradtam

teljes tisztelettel

1448

Duschl Ferencz

volt szövetségi
szabász,

orthopéd, uri és női czipesz.

Szolid kiszolgálás!

Jutányos árak!

DISZDOBOZOK

FÉNYKÉPTARTÓK

AMATŐR KÖTÉS.

DISZMŰMUNKÁK

MONTIROZÁSOK

IRÓMAPPÁK.

TELEFON 151. SZ.

ARADI NYOMDA
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG

KÖNYVKÖTÉSZEJE

Aradi és eszaki Vasutak palotája.

RTANLUK A LEGMODERNEBB GÉ.
PERKEL FELSZERELT

KÖNYVKÖTÉSZEJÜNKET,
HOL A LEGEGYSZERŰBB BERŐTÉSTŐL

FOGVA A LEGFÉNYESEBB NYILLITÁSU
DISZKÖTÉSEKET TUDJUK KÉSZÍTENI.

APRO HIRDETÉSEK.

Zálogházból

gyémánt és brillians fülbevalók és gyűrűk, aranyláncok, mindenféle ékszereket ezüstneműeket kiváltak és veszek. Farkas Streicher Arad, Tökölly-tér 1. 1771

Feltétlen zsidó családnál

koszt kerestetik „Sürgős” jelige alatt a kiadóhivatalba. 2273

Nyári Blouse Album

eredeti szines francia blouse mintákkal 1 kor. 50 fillérért kapható Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében, Arad. Főútlelet Andrassy-tér 16. Fiókútlelet Weitzer János-utca. 173

Keresek egy életrevaló

ügyes, keresztény fiatal embert, egy igen jóforgalmu vegyes és korcsma üzlethez társul. Cim a kiadóhivatalban. 2248

Eladó ház.

A Petőfi-utcában egy nagy telekkel bíró emeletes bérház szabad kézből eladó. — Cim a kiadóban. 2286

Egy vendéglő helyiség

jogokkal együtt, betegség miatt kiadó. Bercsényi Miklós-utca 82. 1551

Jég

kapható háztartási célokra naponta házhoz szállítva. Petőfi-u. 7a. — Telephon 199. sz. 1292

Fényképezési cikkek.

Bármily gyártmányu fényképező gépeket előnyös részletfizetésre. Fényképezési lencsék bármely minőségben, s az összes fényképezési kellékek és újdonságok rendkívüli előnyárban. Bloch H. papirkereskedése és könyvnyomdája. Fényképezési cikkek gyári raktára. Telefon 126. sz. 600 oldalas árjegyzék kívánatra ingyen. Vidéki rendelésekhez részletes használati utasítás és újdonságok ismertetése lesz mellékelve. 1215

Papirkalapoknak

legalkalmasabb kreppapírok nagy választékban igen olcsó árban. Vizsgalapok jó minőségben és igen jutányosan kaphatók. Irodai cikkek legkedvezőbb beszerzési forrása. Névjegyek és nyomtatványok azonnali elkészítése. Kerpel Izso könyv- és papirkereskedése Aradon. 262

4 pár cipő

csak 5 korona 50 fillér

neveltséges áron kapható óriási mennyiségben történt bevásárlás folytán, míg a készlet tart, 1 pár férfi cipő, 1 pár női cipő barna vagy fekete bőrből, fűzős, erős szegezett talppal. legújabb szabásu, továbbá 1 pár férfi és 1 pár divatos női cipő, könnyű bőrből, a legelegánsabb kiállításu s mind a 4 pár csak 5 kor. 50 fillérért kapható.

Megrendelésnél elegendő a hosszúság megadása. A megrendelés utánvét mellett

A. Gelb, cipőnagyáruháza
Krakkau No. 115. küldendő.

Kicsérelés vagy a pénz visszaküldése eszközölhető, miáltal a kár teljesen kivan zárva. 2270

Egy ügyes, megbízható

segéd,

aki a rőfös szakmában teljesen jártas, azonnal alkalmazást nyer. Ajánlatok fizetési igény megjelölésével alólirotthoz küldendők:

Steiner Samu
Borossebes. 2278

293—1909. vhtó szám.

Arverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1909. évi 6438. számú végzése következtében Dr. Popp Ferenc ügyvéd által képviselt Popp Ferencné javára 800 K. s járulékaik erejéig 1909. évi május hó 10-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1200 koronára becsült következő ingóságok, u. m. lovak, tehének, malacok nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a kisjenői kir. járásbíróóság 1909. évi V. 164/3. számú végzése folytán 800 korona tőkekövetelés ennek 1909 évi március hó 15 napjától járó 5% kamatai, és eddig összesen 63 kor. 90 fillérben bírólalag már megállapított költségek erejéig, Kisjenői határban, a tanyán 1909. évi június 14. napjának d. u. 4 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénz fizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kisjenőn, 1909. évi május hó 29-ik napján.

Balassa,

kir. bír. végrehajtó.

2272

Diamant Jero

épület- és diszmu-bádogos.

1923

Műhelye és

kész áru raktára: Kazinczy-utca I. (Poigárl Múlskolával szemben.)

Telefon 633.

FISCHER ÁRMIN

szobafestő és mázoló.

Vörösmarthy-utca 3.

A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig elvállal munkákat ugy helyben, mint vidéken. 1371

281—1909. végrh sz.

Árverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kisjenői kir. járásbíróóság 1908. évi V. 606 sz. végzése következtében Dr. Glück Géza ügyvéd által képviselt Dr. Hédoszi Adelf javára, 389 kor. s jár. erejéig 1909. évi május hó 7-én foganatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 925 koronára becsült következő ingóságok, u. m. különféle értéktárgyak, kocsik stb. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek kisjenői kir. járásbíróóság 1908. évi V. 606/16. számú végzése folytán 389 kor. tőkekövetelés, ennek 1908. évi október hó 15. napjától járó 5% kamatai és eddig összesen 116 kor. 60 fillérben bírólalag már megállapított költségek erejéig Kisjenőn leendő megtartására 1909. évi június hó 19-ik napjának délutáni 3 órája határidőül kitűztetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési

jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-c. 120. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik

Kelt Kisjenőn, 1909. június hó 1. napján.

Balassa,

kir. bír. végrehajtó.

2271

FLEITH nagy CIRKUSZA

Aradon, a Béla-téren

Ma csütörtökön, június hó 3-án
első Nagy

szecessziós előadás!

melynek műsorpontja 14 attrakciót tartalmaz.

A bámulatba ejtő

! ? Czira ? !

mint akrobata kutya.

The Fleith's zenebohócok az 6 kitinően idomított és bámulatba ejtő CZIRA akrobata kutyájukkal. Páratlan szenzáció! És a többi júniusi előkelő attrakciók fellepte.

— Jelyarak mint rendesen. —

Pénztárnyitás este 7 órakor. —
Kezdeté pontban 8 óra 15 perckor.

Holnap pénteken

Nagy High-Liefe előadás!

2200

Tisztelettel

az igazgatóság.

Használt

Ólom

megvételre kerestetik

Algyógy-fürdő

Hunyadmegyében, hatalmas őserdők által körülvett, teljesen szőlől védett, enyhe éghajlatu, abszolút pormentes, ózontartalmu levegőjü gyógyfürdő és klimatikus üdülőhely, számos természetes meleg 32-39°C.) fürdőivel, ivógyógykut forrásaival, meleg ásványvizek, szénsav és kénestartalmu mellett, dus vastartalom által tinnék ki, — a vasas hévízek csoportjába tartoznak. Vasas lápföldje igen alkalmas lápfürdők készítésére.

A fürdők páratlan gyógyhatása a következő betegségeknél elismert: u. m. ideggyengeség, idegizgaottság, csuzos bántalmak, bőr és csontbántalmak alien, nemkülönböztetett lobos izzadásmányok felszívódásának elősegítése. — női bajoknál, vesekövek és hólyagbántalmak, gyomor, bél, epehólyag, sárgaság, csonttörések esetében, stb.

A fürdőidény már megkezdődött és szeptember 1-ig tart.

Remek, árnyékos park, száraz jó szovák (napl K. 1.20—4 K.-ig) elsőrangú vendéglő. (pensio napi 6 K.) Állandó fürdőorvos a telepen, valamint állandó cigányzene, ténzen, táncterem, tenispálya, fedett tekepálya, több napitap stb. a fürdővendégek rendelkezésére van, elő és utó sáisonban a lakásárakból 50% kedvezmény. Kimerítő prospektust készséggel küld díjtalanul

2285

Fördőkezelőség Algyógy-fürdőn.

